

kommunens verksamhetsområden för vattenförsörjning och spillvatten kunna utökas, något som skulle minska övergödningen i Norasjön.

Norasjön

Försurning

Kommunen ska verka för att de sjöar och vattendrag som har problem med försurning kalkas regelbundet.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Planeringsförutsättningar utgör en samlad nulägesbeskrivning med kunskaper om befintliga förhållanden, intressen och pågående förändringar som är nödvändiga förutsättningar för all planering. Dessa kunskaper finns på olika håll såsom i diverse rapporter, dokument samt hos nyckelpersoner inom olika sektorer.

Riksintressen

Riksintressen är mark- och vattenområden som är av nationell betydelse för något av de syften som anges i 3 och 4 kap. MB. Dessa områden ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada, försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av dem eller motverka dem.

Värdebeskrivningarna tillhörande de redovisade riksintressena har förkortats nedan, dessa finns i sin helhet på länsstyrelsens hemsida.

Naturvården

Inom kommunen finns åtta områden av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § MB.

Amboberget

Representativ del av norra Kilsbergen med två mäktiga förkastningsbranter och mellanliggande bukt i HK-läge med stort antal välutbildade klappervallar i stort sett fria från skador. Lövlund med hassel, ask, björk, alm, lönn och rönn. Flera gamla träd med rik påväxt av mossor och lavar. Stort antal signalarter och rödlistade arter av mossor, svampar och lavar. Naturskogsartad tallskog på Amboberget.

Grängshyttforsarna

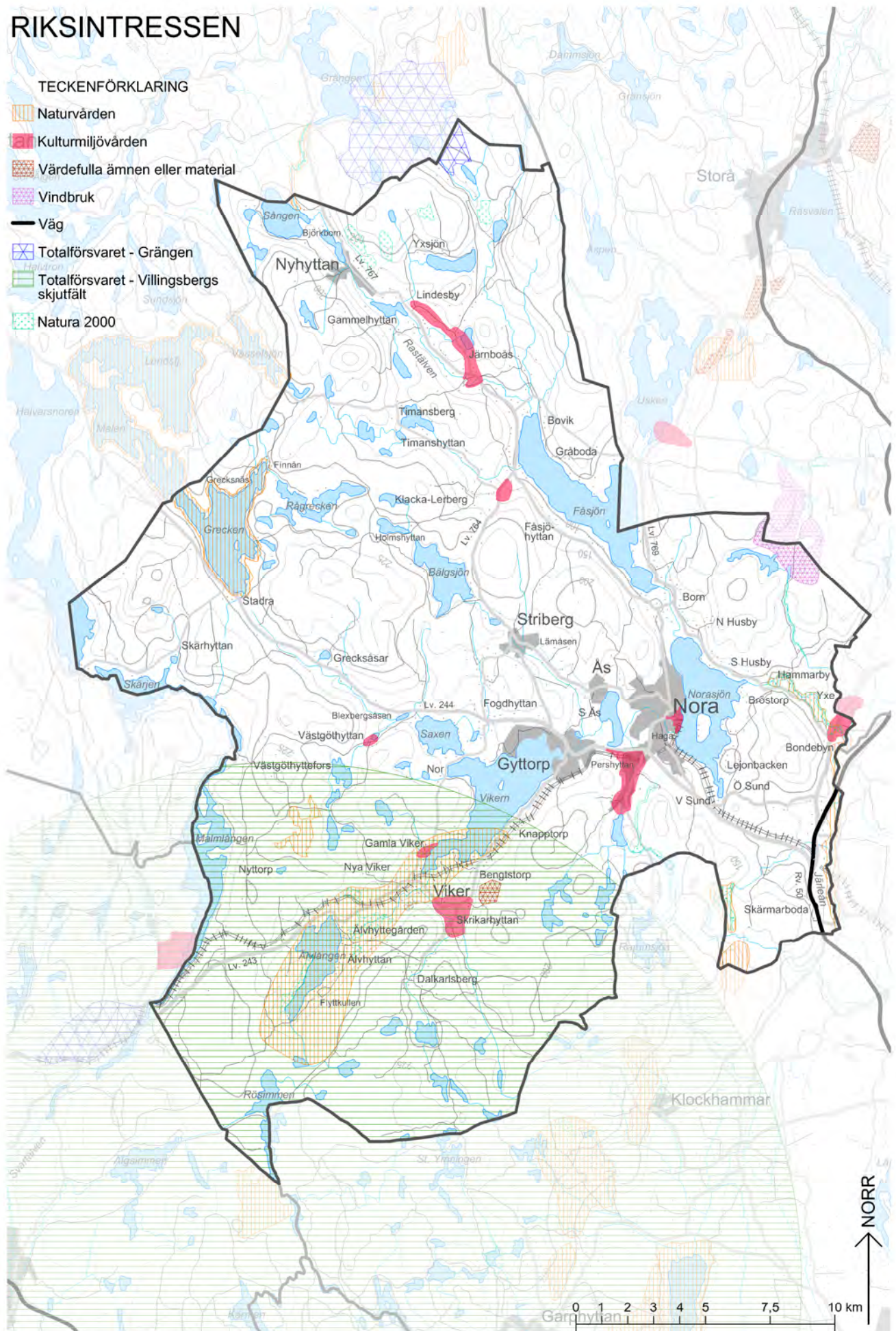
Älvsträckan i Rastälven utgör lek- och tillväxtområden dels för öringstammarna i Grängen och Sången, dels för den stationära, strömlevande Rastälvsöringen. I denna del av Rastälven förekommer även flodpärlmussla.

Hyttebacken

Representativ äng som utgörs av hackslått och annan öppen äng. Art- och individrika växtsam-

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

RIKSINTRESSEN

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

hällen med bl.a. borsttistel, darrgräs, ormrot, ängsskallra, kattfot, revfibbla och svinrot.

Järleån

Järleån med flera långa forssträckor och lövskogen runt omkring hyser ett rikt djurliv, med många fågelarter (vissa är häckande mindre flugsnappare, strömstare, forsärla och kungsfiskare), strömstationär öring och bäver. Hammarbyån hyser strömstationär öring.

Källeråsmossen

Källeråsmossen har en mosaik av myrtyper och är i det närmaste opåverkad. Den har också en för den naturgeografiska regionen representativ platåformigt välvd mosse.

Lunds fjärden

Brunnshyttebäcken och sjöarna Lunds fjärden, Malen, Grecken och Vasselsjön är uppväxtlokaler för brunnshytteöringen som är genetiskt unik.

Röbergshagemossen och Dammossen

Består av en excentrisk mosse och två topogena kärr som innehåller både barr- och lövskog samt berg med hållmarkstallskog och branter med mycket död ved. Området har botaniska värden och innehåller lokal för ärenprinsnätjäril samt ytterligare några sällsynta och hänsynskrävande fjärilsarter. Ett tiotal signalarter av svamp, mossor och lavar har påträffats.

Älvhyttan

Representativt odlingslandskap kring Älvhyttan och Venaån med lång kontinuitet och inslag av ängar och naturbetesmarker. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i ängar och naturbetesmarker med arter som klasefibbla, kattfot, hårstarr, dvärglumner, ormrot, svinrot, brudsporre och slätterblomma.

Kulturmiljövården

Inom kommunen finns åtta områden av riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § MB. På uppdrag av länsstyrelsen har en rapport tagits fram med fördjupade beskrivningar av sådana områden inom den norra delen av länet. I rapporten föreslås en revidering av samtliga riksintressens beskrivningar samt en geografisk

utvidgning av alla områden, förutom Centrala Nora och Västgöthyttan. Länsstyrelsen kommer under hösten 2016 att påbörja arbetet med att utvärdera och ta ställning till rapporten, för att därefter ha en dialog med kommunen.

Bondebyn - Järle - Yxe

Odlingslandskap med kulturhistoriskt värdefull bergslags- och bruksbebyggelse (bymiljö och bruksmiljö). Bondebyn med f.d. gästgiveribyggnad från 1800-talet. Övre och Nedre Järle med många byggnader av högt kulturhistoriskt egenvärde och lämningar efter Järle nedre bruk från 1600-talet. Odlingsmarker finns längs Järleåns slingrande fåra.

Centrala Nora

Småstadsmiljö som i planläggning och småskalig trästadsbebyggelse uttrycker centralmaktens stadsgrundningspolitik i det ekonomiskt viktiga Bergslagen vid 1600-talets mitt samt den förindustriella stadens bebyggelsestruktur och liv.

Centrala Nora

Den rätvinkliga rutnätsplanen från 1643, tomtstruktur och den klassiska trästadens stadsgårdar, gårdsmiljöer och enklare bebyggelse. Inslag av representativ stenhusbebyggelse från 1800-talet, järnvägsstationen med tillhörande anläggningar och Anders Wedbergs park som utgör del av en utvidgningsplan 1878.

Gamla Viker

Bymiljö, bergsmansby med påkostade bergsmansgårdar. Småbrutet odlingslandskap med äldre, delvis herrgårdsliknande bergsmansgårdar.

Järnboås - Finnshyttan - Lindesby

Bergslagsmiljö med karaktäristisk byggelse i småbrutet odlingslandskap (bymiljö och gårdsmiljö). Kyrkomiljö med Järnboås timrade träkyrka från 1600-talet, församlingshem och f.d. krog från 1700-talet, på annan plats timrat sockenmagasin från 1800-talet. Finnshyttan med gårdar av 1800-talskaraktär samt bergsmansliknande f.d. prästgård, utskiftade gårdar och torp. Lindesby med välbevarade bergsmansgårdar och kapell från 1800-talet.

Klacka - Lerberg

Industrimiljö, järngruvsområde med spår av olika brytningstekniker (gruvmiljö). Gruvområde med ett fyrtiotal gruvhål omgivna av skrotstensvarp, schakt och gångar från olika tidsepoker med spår efter tillmakning eller krutsprängning. Klacka odalfält har unikt malmtorg med kvarliggande malmupplag.

Pershyttan

Bergslagsmiljö med mycket välbevarad och unikt hytt- och gruvområde, vars bebyggelse och anläggningar som speglar verksamhet från främst 1700- och 1800-talen (bymiljö).

Pershyttan

Mycket välbevarad hyttby med hytta och kraftförsörjning genom Smygarebäckens åtta dammlägen. Hjulhus, stånggången som är en

av landets få bevarade samt andra byggnader och anläggningar med anknytning till driften. Landskap präglad av bergsbruk med gruvhål, rödmyllade ovanjordsanläggningar i trä, verksbyggnader, varphögar och utmålsstenar som representerar olika tidsepokers bearbetningstekniker. I området ingår även enskilda gårdar och torp, kvarn, skola och järnväg.

Skrikarhyttan

Bymiljö, bergsmansby med påkostade bergsmansgårdar. Småbrutet odlingslandskap med äldre, delvis herrgårdsliknande bergsmansgårdar samt flera hyttområden och gruvområden. I området ingår även sockencentrum med prästgård och sockenstuga till en år 1868 bildad kapellförsamling.

Västgöthyttan

Bymiljö, bergsmansby med samlad bebyggelse av äldre bergslagsgårdar. Bebyggelse från 1700- och tidigt 1800-tal. I området ingår två hytttruin.

Friluftslivet

Inom kommunen finns tre områden av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § MB. Områdena beslutades av Naturvårdsverket år 2017.

Finnekroken

Området är ett vildmarksområde med varierande terräng samt med lite bebyggelse och påverkan från infrastruktur. Friluftslivet i området består bland annat av vandring, fiske, kanotpaddling, bad samt bär- och svampplockning.

För bevarande av området krävs ett fortsatt underhåll av befintliga vandringsleder samt att vildmarkskaraktären bevaras. Området kan utvecklas ytterligare genom anläggande av leder som binder samman områdets värdekärnor samt genom att tillgängliggöra informationen om områdets friluftsvärden.

Kilsbergen

Kilsbergen är Örebro läns viktigaste friluftsområde med möjligheter till de flesta friluftsfunktioner samt med ett stort antal besökare varje år. Goda möjligheter till vandring, längdskidåkning,

utförsåkning, badsjöar, camping med mera finns i området.

I de norra delarna av riksintresseområdet, som ligger i Nora kommun, finns ett antal mountainbikeleder. Även Digerbergets friluftsanläggning med elljusspår, skidspår och grillplatser finns i kommunen. Bergslagsleden passerar genom området.

För bevarande av området krävs ett fortsatt underhåll samt att områdets vildmarkskaraktär bevaras.

Kindlaområdet

Kindla är ett särpräglad vildmarksområde med storslagen och intresseväckande naturvärden, stillhet och tystnad. Området har en varierad och kuperad terräng med flera vackra utsiktsplatser samt en god förekomst av markerade leder. Endast en begränsad del av området ligger i Nora kommun.

För bevarande av området krävs att områdets vildmarkskaraktär bevaras. Möjlighet till utveckling genom informationsspridning av områdets värden bedöms som goda.

Värdefulla ämnen eller material

Inom kommunen finns ett område av riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § MB.

Skrikarhyttan

Den väldokumenterade fyndigheten består av metavulkanit av en sådan kvalitet och omfattning att den är av stor betydelse för landets materialförsörjning på kort och lång sikt.

Området Skrikarhyttan är väldokumenterat och materialets egenskaper är verifierade genom provtagning. Metavulkanitens goda kvalitet som beläggningsmaterial gör att fyndigheten bör betraktas som en viktig samhällsresurs, ämnet eller materialet har speciella egenskaper.

Andelen täkter som bryter högpresterande bergmaterial i Sverige uppskattas till mindre än tre procent samtidigt som behovet av hög-

presterande beläggningsmaterial finns över hela landet. Skrikarhyttan är en viktig resurs för att hjälpa till att täcka detta behov, ämnet eller materialet har betydelse för samhällets behov.

Anläggningar för industriell produktion

Inom kommunen finns ett område av riksintresse för anläggningar för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § MB.

Bofors skjutfält

Bofors skjutfält är beläget ca fem kilometer söder om Nora stad. Skjutfältet berör Nora, Karlskoga samt Örebro kommuner och gränsar till Villingsbergs skjutfält. De båda fälten samutnyttjas som riskområde vid vissa skjutningar.

Sedan början av 1900-talet har Bofors skjutfält använts för provskjutning av vapen. I dag används skjutfältet för provning inom försvarsmaterialområdet och för provning av civila produkter inom teknisknära områden. Vidare används skjutfältet för att destruera explosivt avfall som inte kan omhändertas vid anläggningar såsom SAKAB.

Nuvarande huvudsaklig verksamhetsutövare inom skjutfältet är Bofors Test Center.

Riksintresset saknar i dagsläget tillhörande värdebeskrivning och geografisk avgränsning. Länsstyrelsen begärde år 2013 att Tillväxtverket skulle genomföra en översyn av riksintresset. Översynen är dock i dagsläget inte slutförd.

Anläggningar för energiproduktion

Inom kommunen finns ett område av riksintresse för anläggningar för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § MB.

Vindbruk

Området omfattar ca sex kvadratkilometer land och bedöms kunna bebyggas med 13 vindkraftverk, ge en installerad effekt på ca 26-39 megawatt samt kunna producera ca 73-129 gigawattimmar per år.

Anläggningar för kommunikationer

Inom kommunen finns ett område av riksintresse för anläggningar för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § MB.

Riksväg 50

Väg 50 ingår till största delen i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Undantaget är sträckan Falun-Söderhamn, som är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Väg 50 förbinder Sydsverige med Mellansverige i nordsydlig riktning mitt i landet.

Totalförsvaret

Inom kommunen finns två områden av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § MB. Härutöver finns anläggningar, utspridda över landets yta, av riksintresse för totalförsvaret som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet och som kan påverkas av höga objekt. Med anledning härav utgör hela landets yta influensområde för höga objekt, objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse eller högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Grängen

Grängen är ett riksintresse som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet. Då riksintresset har omgivningspåverkan som har betydelse för plan- och lovärenden finns dock ett influensområde för det. Influensområdet utgör ett samrådsområde, dvs. ett område där samråd måste ske med Försvarmakten i samband med plan- och lovärenden. Det exakta geografiska läget och omfattningen av riksintresset inom influensområdet redovisas däremot inte.

Villingsbergs skjutfält

Villingsbergs skjutfält är beläget ca tio kilometer öster om Karlskoga i Karlskoga kommun. Fältet berör Örebro, Lekebergs, Nora samt Karlskoga kommuner och gränsar till Bofors skjutfält. De båda fälten samutnyttjas som riskområde vid vissa skjutningar.

I Nora kommun omfattar riksintresset ett hinderfritt område för Villingsbergs skjutfält för samöv-

ning med flygförband, med en radie på 20 kilometer. Området måste vara fritt från höga objekt och utgör ett samrådsområde, dvs. ett område där samråd måste ske med Försvarmakten i samband med plan- och lovärenden.

Natura 2000-områden

Inom kommunen finns 14 Natura 2000-områden. Områdena är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB. Samtliga Natura 2000-områden i kommunen omfattas endast av habitatdirektivet.

Syftet med Natura 2000-områdena är att anmälda naturtyper och arter i områdena ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region.

Under åren 2014-2015 pågick en översyn av Natura 2000-områden i länet. Inom kommunen föreslog länsstyrelsen en utvidgning av ett befintligt område, Håkansbodaberget, och ett nytt område, Tjuråsen. Regeringen kommer att fatta beslut om länsstyrelsens förslag och därefter kommer EU-kommissionen att fatta beslut om förslaget.

Bromängen

Bromängen är ett av flera rikkärr i Älvhytteområdet. Området är omgivet av grandominerad skog och berggrunden i området domineras bl.a. av glimmerskiffer och urkalksten. Bromängens naturvärden är främst knutna till den rika kalkkärrsfloran. Även sumpskogen i kärret har höga naturvärden, bl.a. med ytligt rörligt och kalkpåverkat grundvatten.

Dammossen-Röbergshagemossen

Området är omgivet av branta berg och ligger i det barrskogsdominerade Kilsbergen. De höga naturvärdena motiveras bl.a. av att flera olika myrtyper ingår och med undantag av ett område längst i söder så är myren så gott som opåverkad.

Erikaberget

I den nordligaste delen av Rastälvens dalgång

ligger en flera kilometer lång bergbrant bestående av flera berg. De två största av dessa är Erikaberget och Uvberget. Naturvärdena i området är främst knutna till naturskogen som genom terrängförhållandena är mycket lite påverkad.

Hyttebacken

Hyttebacken är en liten gård i Kilsbergsområdet i anslutning till Bocksbodasjön. Områdets naturvärde grundas på att det under lång tid brukats med stort inslag av lieslätter, vilket lett till ett stort antal hävdgynnade arter ur olika organismgrupper. Miljön är viktig att bevara eftersom den utgör ett unikt inslag av småskaligt jordbruk i en alltmer igenväxande skogsbygd.

Håkansbodaberget

Området utgörs av ett par mindre bergknallar nära Håkansbodasjön i norra delen av Nora kommun. Naturvärdena för området är knutna till den naturskogsartade skogen och den mångfald av arter som är knuten dit. Gemensamt för både floran och faunan i området är att flera av de förekommande arterna är hotade och upptagna på den nationella rödlistan.

Järleån

Järleåns dalgång är uppfylld med finkorniga sediment i vilka ån skurit sig ned till underliggande berg och moränlager, varvid utbildats dels höga erosionsbranter mot ån, dels ett antal sidoraviner. Det höga naturvärdet grundas främst på det i stora delar opåverkade vattendraget med långa forssträckor med typisk flora och fauna.

Järleån (Samhällsbyggnadsförvaltningen Bergslagen)

Kvarnbäcken-Lärkesån

Kvarnbäcken-Lärkesån rinner genom Pershyttans bytomt, något öster om själva samhället och kulturresevatet Pershyttan. Områdets huvudsakliga naturvärden utgörs av den rikliga förekomsten av flodpärlmussla och öring. Flodpärlmusslan är beroende av öringen för sin fortplantning samt för sin spridning uppströms i vattendraget. Inom området finns flera fornlämningar i form av kvarnar, dammar och smedjor.

Lillsjöbäcken-Järhyttebäcken

Lillsjöbäcken-Järhyttebäcken är belägen i östra delen av Nora kommun. Områdets huvudsakliga naturvärden består av förekomsten av ask- och vädnätfjäril samt beståndet av flodpärlmussla i bäcken.

Limberget

Limberget ligger i det kuperade landskapet strax norr om Järnboås, ca två mil norr om Nora. Naturvärdena vid Limberget är bl.a. knutna till höga beståndsåldrar, variationsrika skogstyper och den ovanligt goda tillgången på död ved. Inslaget av grova gamla aspar är även viktigt för många av de rödlistade kryptogamer som hittats i området. De ornitologiska värdena är också höga med bl.a. häckande duvhök, pärluggla, sparvuggla, tornsvala och tretåig hackspett. I området finns även en tjäderlek.

Näsmarkerna

Näsmarkerna ligger i Älvhytteområdet längs sjön Älvångens västra strand. De huvudsakliga naturvärden i området är den naturskogsartade skogen och de arter som är knutna till den kalkrika miljön. Flera rödlistade arter finns i området. Ullticka förekommer t.ex. på flera platser liksom myskmåra.

Tallskaten

Området utgör en rest av naturskogsartad skog med en mosaik av hållmarker, halvt försumpade skogspartier och produktiva skogstyper. Det huvudsakliga naturvärdet är den naturskogsartade skogen med tillhörande arter.

Venakärret

Venakärret är ett av Svealands största rikkärr.

Venakärrets naturvärden är knutna till kalkkärresvegetationens rika flora. Även de skogliga värdena är höga med såväl nyckelbiotop som en stor naturvårdesskog. Området har tidigare hävdats och fuktängarna som kantar myren är stadda i igenväxning. Hävd bör återupptas på en del av ytorna för att förhindra igenväxningen.

Venen

Området består av ett gammalt kulturlandskap med en mosaik av öppna och mer slutna delar. Naturvärdet består främst i den rika floran med många arter som är typiska för lång hävdkontinuitet.

Älvhytteängen

Älvhyttan är en orkidérik löväng i Älvhytteområdet. Det huvudsakliga naturvärdet i Älvhytteängen är den rika flora knuten till lövängen.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras med stöd av 5 kap. MB och beslutas av regeringen. De anger den lägsta godtagbara miljökvalitet som människan eller miljön anses tåla. I dag finns MKN för utomhusluft, olika föroreningar i fisk- och musselvatten, omgivningsbuller samt för vattenförvaltningen. Kommunen är ansvarig för att miljökvalitetsnormerna följs.

Utomhusluft

För utomhusluft finns MKN vad gäller kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, partiklar, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly. När det gäller utomhusluft brukar det vara minst skillnad mellan normer och uppmätta halter av luftföroreningar, i kommuner likt Nora, för partiklar, bensen och kvävedioxid. Dimensionerande är oftast normerna för partiklar och bensen och i andra hand för kvävedioxid.

I Nora finns inga särskilda mätningar gjorda. Utifrån mätningar i andra liknande kommuner och med beaktande av Nora stads topografi, det utbyggda fjärrvärmenätet och trafikmängderna har en objektiv skattning gjorts att nivåerna ligger under miljökvalitetsnormerna.

Av de faktorer som är lättast att påverka har trafikmängden störst betydelse. Den enskilt mest effektiva åtgärden för att reducera halten partiklar bör, enligt olika försök, vara att minska dubbdäcksanvändningen.

Fisk- och musselvatten

Det finns inga sjöar eller vattendrag inom kommunen som ingår i Naturvårdsverkets förteckning över fisk- och musselvatten som ska skyddas.

Omgivningsbuller

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller, såsom de i dag är formulerade, gäller egentligen bara skyldigheten att kartlägga och upprätta åtgärdsprogram för kommuner med fler än 100 000 invånare.

Vattenförvaltning

Inom ramen för det s.k. vattendirektivet behandlas alla yt- och grundvatten. Inom vattenförvaltningen har en klassning av alla sjöars och vattendrags ekologiska samt kemiska status gjorts och miljökvalitetsnormer har antagits. Vidare har en klassning gjorts och miljökvalitetsnormer antagits för alla grundvattens kemiska och kvantitativa status.

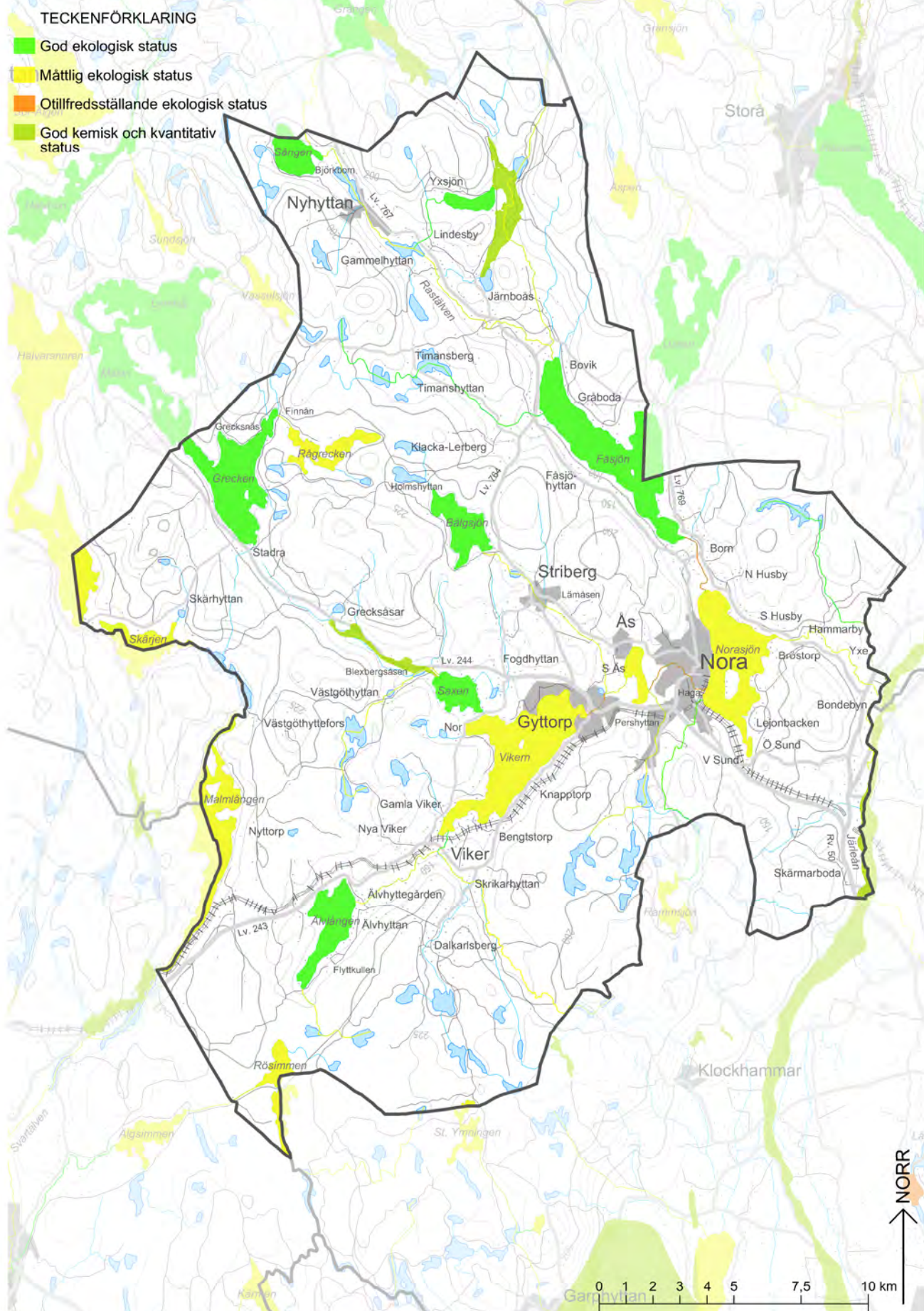
Målet var att normen god status skulle ha uppnåtts till år 2015 och att statusen inte får försämrats. För vissa vattenförekomster har tidpunkten för statusen skjutits fram till år 2021 eller 2027.

Grecken

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

MKN VATTENFÖRVALTNING

Sjöar och vattendrag i kommunen uppnår i dag överlag god till måttlig ekologisk status, men några enstaka vattendrag uppnår i dagsläget otillfredsställande ekologisk status. Vad det gäller den kemiska statusen uppnår inga sjöar eller vattendrag i kommunen god kemisk status. Detta beror på gränsvärdet för kvicksilver, vilket i nuläget överskrids i alla ytvattenförekomster i landet. Den kemiska och kvantitativa statusen är däremot god i samtliga grundvatten i kommunen.

Bostäder

Bostadsmarknaden i Nora kommun har under många år präglats av en beskedlig nybyggnadstakt. Av dagens småhus i kommunen är de allra flesta byggda under perioden före år 1930 och fram till år 1980. De flerbostadshus som inrymmer många av de hyreslägenheter som finns i dag byggdes framförallt på 1950- och 1960-talen.

De senaste åren har folkmängden i kommunen varit relativt jämna främst tack vare ett positivt flyttningsnetto, att fler flyttar till än från kommunen, vilket har medfört en efterfrågan på bostäder. I dagsläget finns endast ett par lediga lägenheter inom allmännyttan. Allmännyttan har dock under en längre tid redovisat en vakansgrad nära noll i sitt bostadsbestånd.

Bostadsbestånd

Majoriteten av bostadsbebyggelsen i Nora kommun finns i Nora stad. Därutöver finns bostadsbebyggelse främst i tätorterna Gytterp, Ås och Striberg samt i småorter såsom Pershyttan, Nyhyttan, Järnboås och Viken.

I kommunen finns sammanlagt ca 5 200 bostäder varav majoriteten, drygt 3 300 bostäder, utgörs av småhus. Av dessa är de flesta äganderätter, men det finns även småhus i form av både hyres- och bostadsrätter.

Vidare finns det drygt 1 500 lägenheter i flerbostadshus i kommunen, varav majoriteten är hyresrätter. Kommunens allmännyttiga bostadsbestånd omfattar i dag ca 720 hyresrättslägenheter i flerbostadshus samt i småhus

i Nora stad och Gytterp. Dessa utgör drygt 30 procent av den totala hyresrättsmarknaden i kommunen.

Bostäder i Gytterp

I kommunen finns även drygt 150 platser i särskilda boenden såsom bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. Samtliga av dess är hyresrätter.

Inom kommunen finns ett flertal fritidshus. De flesta finns i anslutning till någon sjö såsom Norasjön, Fåsjön, Älvsången och Viken. Det finns även fritidshus i Rastälvsdalen, Järnboåsbjörden och i skogslandskapet.

Kommunen äger, förutom det allmännyttiga bostadsbeståndet, också ett drygt trettio lediga tomter runt om i kommunen varav flertalet i vattennära lägen. Någon tomtkö finns dock inte i kommunen.

Planlagda områden

Planberedskapen när det gäller bostäder är mindre god i kommunen, främst på grund av att det saknas tillräckligt många planlagda områden för bostäder med lediga byggrätter inom attraktiva lägen. Uppskattningsvis finns dock, inom detaljplaner som ännu inte har genomförts, möjlighet att uppföra ca 200 nya bostäder i kommunen.

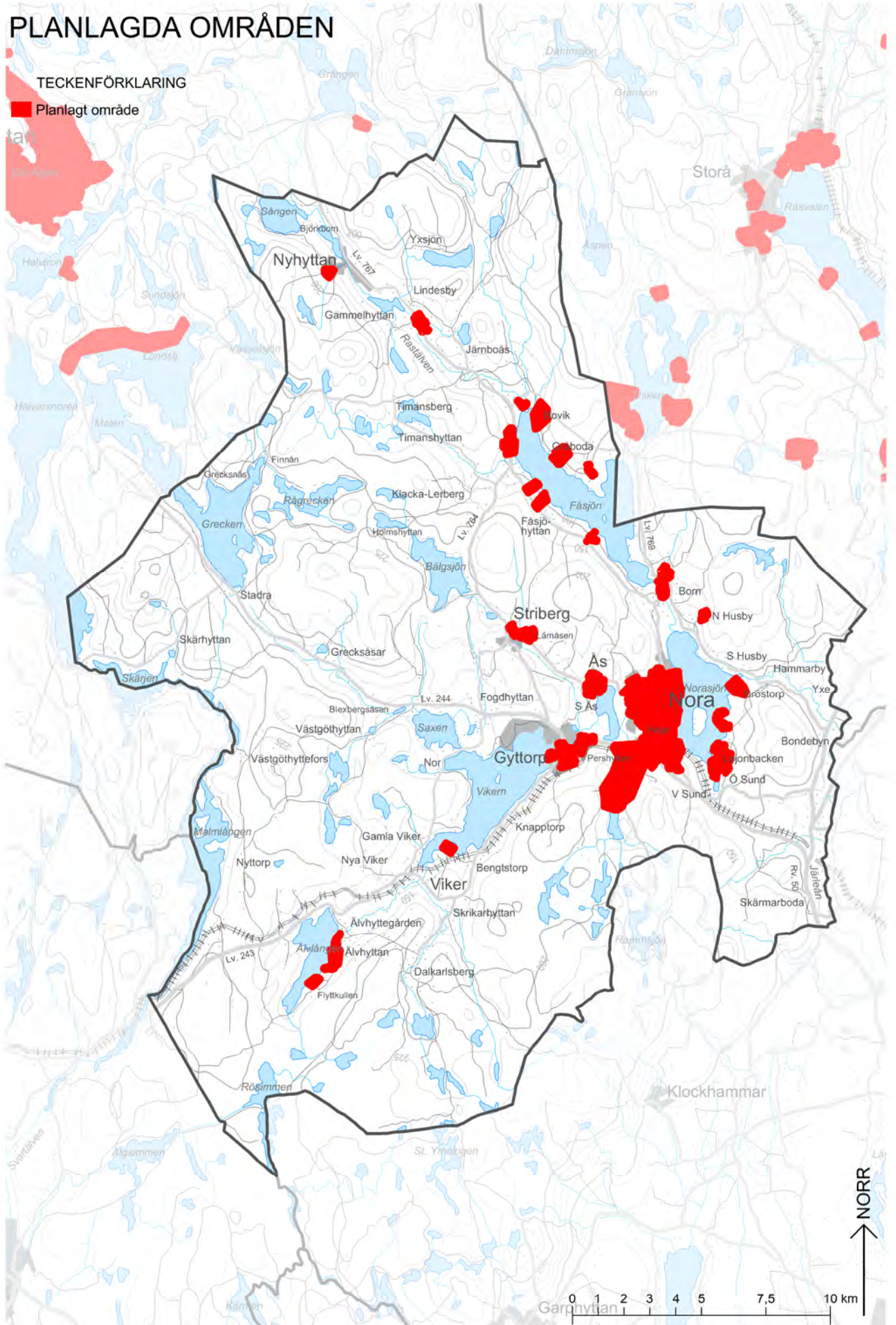
Det är främst i Nora stad, på östra sidan av Norasjön och i Gytterp som kommunen har planlagda områden för bostäder med lediga byggrätter. Vidare finns det ett fåtal lediga byggrätter för bostäder i Nyhyttan, Born, Järnboås, Fibbetorp

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

PLANLAGDA OMRÅDEN

TECKENFÖRKLARING

■ Planlagt område

och Stensnäs samt kring Fåsjön.

Bostäder i Stensnäs

Inom Nora stad finns i dag ca ett nittiototal lediga byggrätter för friliggande småhus och flerbo-stadshus. Dessutom finns ca 45 lediga bygg-rätter för friliggande småhus på östra sidan av Norasjön och ca 45 lediga byggrätter för frilig-gande småhus i Gyttrorp.

I Striberg och Ås finns i dagsläget inga lediga byggrätter för bostäder.

Bostadsbehov

Nora kommun har under den senaste tio-årspe-rioden lidit av bostadsbrist, främst i Nora stad. Störst har behovet varit av tillgänglighetsanpas-sade bostäder i hyresrätt för äldre.

Kommunen anser att det är underskott på bostadsmarknaden i kommunen som helhet och i centralorten, men balans på bostadsmarkna-den i kommunens övriga delar.

Det finns en efterfrågan på villatomter och an-talet lediga byggrätter inom planlagda områden anses i dagsläget inte vara tillräckligt. Detta bl.a. då lediga byggrätter inom planlagda områden i stor utsträckning saknas inom attraktiva lägen.

Dessutom saknas tillgänglighetsanpassade lägenheter för äldre och personer med funk-tionsnedsättning i bostadsbeståndet. Vidare finns i dagsläget ett stort behov av bostäder för ungdomar, nyanlända och asylsökande.

Därtill finns i dag få lediga byggrätter för flerfa-miljshus inom kommunen.

Verksamheter

Arbetsplatser, handel och servicenäringar utgör viktiga delar i ett fungerande och välmående samhälle. De är viktiga för samhällsekonomin och inte minst för sysselsättningen. De skapar naturliga mötesplatser för människor och är helt enkelt nödvändiga för vår överlevnad.

Nora stad är kommunens servicecentrum både vad gäller offentlig och kommersiell service.

Offentlig service

Offentlig service såsom skolor, vård och omsorg är i dag främst koncentrerad till Nora stad.

I kommunen finns i dagsläget tolv förskolor, varav majoriteten ligger i Nora stad. Därutöver finns förskolor i Ås, Järnboås, Dalkarlsberg och Gyttrorp. I kommunen finns även sex kommu-nala grundskolor och en friskola. Majoriteten av grundskolorna ligger i Nora stad, med verk-samhet för årskurs F-9. I Ås, Järnboås, Gyttrorp och Born finns grundskolor med verksamhet för årskurs F-6.

Förskola i Ås

Nora kommun har en egen liten gymnasieskola, Hjernet, med fyra olika introduktionsprogram. I övrigt bedriver kommunen ingen gymnasieut-bildning utan köper istället utbildningsplatser av omkringliggande kommuner och friskolor, främst av Örebro kommun. I Hjernet finns även kom-munal vuxenutbildning (Komvux) och svenska

för invandrare (SFI). Närmaste universitet finns i Örebro.

I kommunen finns två särskilda boenden för äldre, Tullbackagården och Hagby Ångar, och fem särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning. De särskilda boendena omfattar sammanlagt drygt 150 lägenheter och alla finns i Nora stad. I Nora stad, i anslutning till Hjernet, ligger kommunens vårdcentral och folk-tandvård. Närmaste sjukhus finns i Lindesberg. I Nora stad finns även kommunens bibliotek.

Kommersiell service

Dagligvaruhandel och annan kommersiell service i Nora kommun är i stor grad koncentrerad till Nora stad. Vidare finns viss kommersiell service i Gytterp och Järnboås. Dessutom finns ett antal gårdsbutiker inom kommunen såsom Tjurskal-len, Sunds gård och Bergslagsboden.

Vid infarten till Nora stad ligger kvarteret Bryggeriet som i dag huserar närmare 25 företag, såsom caféer och butiker, och en kommunal konsthall.

Kvarteret Bryggeriet

Byggindustrin är utspridd framförallt runt Nora stad och den privata omsorgen är belägen runt om i kommunen.

Näringsliv

I Nora kommun finns över 1000 registrerade företag. Av dessa är närmare 200 registrerade inom jord- och skogsnäringen. Näringslivet i kommunen har sin bas i tillverknings- och utvinningsindustrin och domineras av tre större

företag, Orica Sweden AB i Gytterp, Euro-profil AB i Pershyttans industriområde och Danfo AB i Nyttorps industriområde. Företagen har en god tillväxt och är verksamma inom skilda branscher. De flesta andra företagen i kommunen har färre än tio anställda.

Den tillverkande industrin finns framförallt i tre industriområden, Nyttorps, Pershyttans och Gytterps industriområde.

Övriga större branscher i kommunen är främst privat omsorg, stål och metall samt bygg. De branscher som växer i kommunen är främst besöksnäringen, privat omsorg, tillverkning och utvinning samt livsmedel. Besöksnäringen och livsmedel växer dock från låga nivåer.

I kommunen finns även fem beviljade konces-sioner för mineralutvinning. Vid Lindesby finns en bearbetningskoncession för mineraler. Dess-utom finns fyra beviljade undersökningskonces-sioner för mineraler vid Meshatten, Rödkärss-gruvorna, Tandaberg och Älvsången.

Turism

Turismen är viktig för Nora kommun. Den senaste turistekonomiska mätningen (TEM) som genomfördes år 2015 visar att inkommande turism hade en omsättning på ca 169 miljoner kronor och att omsättningen ger upphov till års-sysselsättning för 123 personer i kommunen.

Nora har en stor andel dagbesökare och dessa svarar för ca 55 procent av den totala omsättningen, men antalet övernattande gäster ökar.

Omkring 60 procent av den förflyttade köpkraf-ten som övernattande och besökare spenderar i Nora kommun hamnar inom shopping, restau-rangbesök och livsmedelshandeln. Detta har en betydande påverkan på den kommersiella servicen för kommunens invånare.

Nora kommun erbjuder ett rikt kultur- och fri-luftsliv med många kultur- och naturupplevelser. Som besökare kan man välja på olika boende-former med närhet till skog, natur och vatten. I närområdet finns i dag en god tillgång på vand-

rings- och cykelleder.

Trästad Nora lockar årligen många besökare med sina kulturhistoriska byggnader, veteranjärnväg, guidade vandringar, NoraGlass, Strandpromenaden och kvarteret Bryggeriet. Ungefär 5000 besökare tar årligen båten m/s Plaskus ut till Alntorps ö i Norasjön för att bada eller bara njuta. Efter Turistvägen Tre sjöars väg ligger bland annat Rosengården i Bergslagen, en besöksträdgård som lockar många enskilda och bussgrupper.

Kulturreseptatet Pershyttan är öppet för besökare året om och via det nya besökscentret är det lätt att hitta runt i området. Under sommaren finns guidade turer i hyttan och i Lockgruvan. Gytörps centrum med sina byggnader av den kända arkitekten Ralph Erskine är även det ett populärt besöksmål i kommunen. Vidare är kommunens naturreservat, såsom Kindla, Skärmarbodabergen och Järleån, välbesökta besöksmål. Även Stadra gård och den teater som bedrivs där är ett populärt besöksmål i kommunen.

Nora tåghem

I Nora finns flera övernattningsmöjligheter såsom Nora stadshotell, Lilla Hotellet, Nora tåghem (vandrarhem), Trängbo camping och Gustavsbergs naturistcamping. På östra sidan av Norasjön, i närheten av Nora golfbana, ligger Sundby stugby. Vid Åkerby Herrgård, på västra sidan av Fåsjön, finns rum för övernattnings och konferens. I övrigt finns övernattningsmöjligheter i Nyhyttan samt på ett flertal bed and break-

fast utspridda inom kommunen.

Trängbo camping

Planlagda områden

Planberedskapen när det gäller verksamheter är mindre god inom kommunen, främst på grund av att det saknas planlagda områden för mer störande verksamheter.

Det är främst i Pershyttan, Nyttorp och Nora stad som kommunen har planlagda områden för verksamheter med lediga byggrätter.

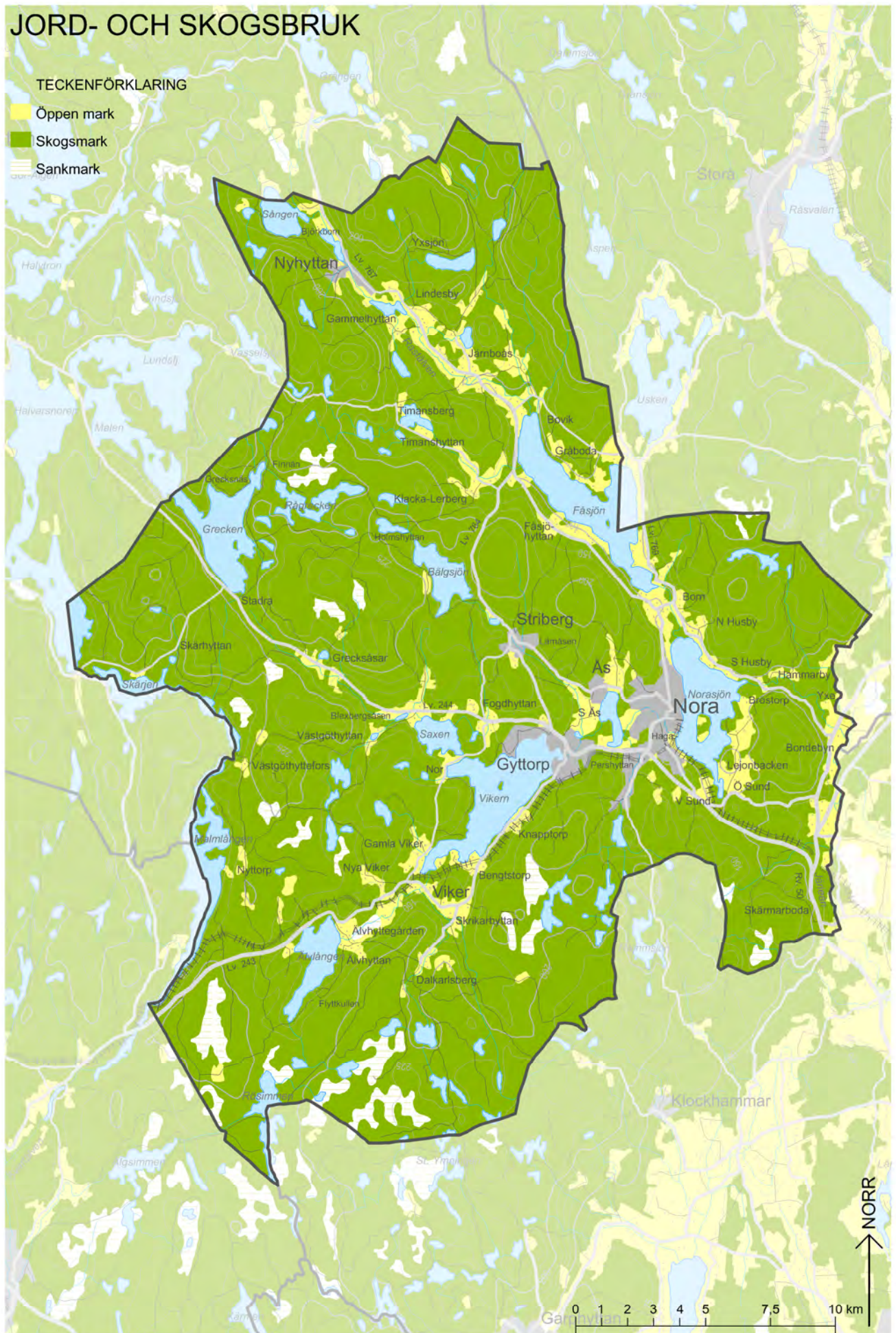
Jordbruk

Ett aktivt jordbruk är en förutsättning för ett levande och öppet landskap. Ungefär fyra procent av kommunens landareal utgörs av åkermark. Vidare utgörs omkring en procent av kommunens landareal av betesmark.

Åkermarken är framförallt koncentrerad till sydöstra delen av kommunen och dalgångarna längs vattendragen som finns i landskapet. Det är främst vid dalgången längs Norasjön, Fåsjön och Rastälven som det finns åkermark. Här återfinns jordar som har bättre bördighet än vad som i övrigt är fallet.

Inom kommunen finns tre jordbruk med djursättningar av mjölkkor. Vidare finns flera småskaliga jordbruk med får, köttdjur, hästar och höns inom kommunen.

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

Skogsbruk

I Nora kommun dominerar skogen som naturtyp. Närmare 80 procent av kommunens landareal utgörs av produktiv skogsmark. Den består huvudsakligen av barrskog med inslag av myrmarker. I stort sett all skog som finns i kommunen är påverkad av människan och då framför allt i samband med malmhanteringen som var omfattande. Det finns däremot områden som fått stå orörda längre perioder och har värden som naturskog. Dessa områden återfinns oftast där försvårande omständigheter för skogsbruket funnits, såsom branter och raviner.

Lövskog hittar man på rikare marker ofta i närheten av åkermarker samt i gamla gruvområden. Ädellövträd förekommer mycket sparsamt och framför allt då i anknytning till kalkstråket som ger upphov till en mycket rik vegetation med flera sällsynta arter. Sumpskogar av olika typer är däremot relativt vanliga, framför allt i södra delen av kommunen.

Ur växtgeografisk synpunkt ligger Nora kommuns norra och västra delar i den norra barrskogsregionen, medan de södra och östra delarna tillhör södra barrskogsregionen. Gränsen kallas den biologiska norrlandsgränsen, limes norrlandicus. Den utgör en skiljelinje mellan olika vegetationstyper och man kan därför möta både sydlig och nordlig vegetation här.

Ägarförhållandet av skogsmarken karaktäriseras av enskilda markägare och några större aktörer såsom Sveaskog m.fl. Skogsbruket har till stor del lagt om från att vara en nästan uteslutande produktionsinriktad verksamhet till att vara en verksamhet som tar hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i skogarna.

Det finns närmare 150 registrerade skogsföretag i Nora kommun. De allra flesta företagen förvaltar skog, medan ett tiotal företag bedriver skogsentreprenad.

Kommunikationer

Med kommunikationer menas alla de olika trafiknät och stråk som på olika sätt används för transport av människor och gods. Det kan

exempelvis vara vägar, järnvägar, gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik.

I dagsläget kan pendling till arbete, utbildning samt natur- och kulturupplevelser i Nora kommun ske med bil och buss.

Vägar

Via vägnätet är förbindelserna goda till, från och inom Nora kommun. Riksväg 50, även kallad Bergslagsdiagonalen, mellan Söderhamn och Jönköping tangerar kommunen i öster. Länsväg 243 och länsväg 244 ansluter i väster kommunen med Karlskoga och Hällefors kommuner. Länsväg 244, via riksväg 50, ansluter i öster kommunen med Lindesbergs och Örebro kommuner. Även länsväg 769 ansluter i öster kommunen med Lindesbergs kommun. Länsväg 767 ansluter i norr kommunen med Hällefors kommun. Vidare sammanbinder länsväg 764 Grythyttan och Striberg med länsväg 767. Dessa vägar utgör kommunens "livsnerv".

Inom kommunen finns statliga, kommunala och enskilda vägar. Vissa av de enskilda vägarna får statligt eller kommunalt bidrag för driften av vägarna.

Länsvägarna 769, 767 och 762 samt länsväg 244 från Fanthyttan och söderut är en del av Tre sjöars turistväg, som går mellan Nora och Lindesbergs kommuner.

Länsväg 769

I dagsläget är laddinfrastrukturen för elfordon, såsom laddstationer eller laddstolpar, undermå-

ligt utbyggd inom kommunen. Vid torget i Nora stad finns en publik laddstation, i övrigt saknas laddinfrastruktur för elfordon inom kommunen. Detta medför att kommunens invånare och företagare samt genomresande inte kan ladda sina elfordon inom kommunen.

Tillståndspliktig zon

Länsstyrelsens tillstånd krävs om byggnader eller anläggningar som kan inverka på trafiksäkerheten ska uppföras inom den tillståndspliktiga zonen, det s.k. byggnadsfria avståndet enligt 47 § väglagen. Den tillståndspliktiga zonen sträcker sig generellt 12 meter från den allmänna vägens vägområde. Utmed de flesta större vägar har zonen utökats efter beslut från länsstyrelsen. I Nora kommun gäller utökad tillståndspliktig zon utmed riksväg 50, länsväg 243 och länsväg 244, där zonen sträcker sig 30 meter från vägområdet. Länsstyrelsens tillstånd krävs inte om åtgärden provas i en detaljplan eller i ett bygglov.

Järnvägar

De järnvägar som finns i kommunen används i dag endast som veteranjärnvägar och trafikerar främst sommartid med tåg mellan Nora stad och Järle, Nora stad och Pershyttan, Nora stad och Vikersvik samt mellan Gyttopp och Pershyttan.

Europas längsta veteranjärnväg är ett unikt kulturhistoriskt och industrihistoriskt projekt utmed bansträckningen Ervalla-Otterbäcken. Det finns planer på att använda järnvägen för persontrafik mellan Nora stad och Örebro stad. Flera förstudier och en översiktlig MKB har tagits fram för detta.

Nora Ervalla järnväg

Gång- och cykelvägar

Separat gång- och cykelvägnät finns främst i Nora stad, Ås samt Gyttopp och där mellan områden och längs större vägar. Vidare finns separata gång- och cykelvägar längs delar av länsväg 243, 763 och 767.

Gång- och cykelväg

I övriga delar av kommunen sker gång- och cykeltrafik i form av s.k. blandtrafik, dvs. ute i gatumiljön.

Kollektivtrafik

Region Örebro län ansvarar för länets busstrafik, vilken körs under varumärket Länstrafiken. Från Nora finns direktförbindelser med buss till bl.a. Örebro, Karlskoga, Lindesberg och Hällefors. Busstrafiken mot Örebro och Lindesberg är av mycket stor betydelse för arbets- och studiependling, inköpsresor samt som matartrafik till tåg och flyg.

Resecentrum finns på Kungsgatan i Nora stad. Från resecentrum går dagligen åtta busslinjer.

Flyg

Det finns flera flygplatser som är belägna inom tre timmars bilresa från Nora stad. Den närmaste flygplatsen finns i Örebro, ca 30 kilometer söder om Nora stad.

Arlanda flygplats, Sveriges största flygplats med flest destinationer och många avgångar, ligger ca 230 kilometer från Nora stad. Vidare ligger Skavsta flygplats i Nyköping ca 170 kilometer och Karlstad flygplats ca 125 kilometer från Nora stad.

Två andra närliggande flygplatser är Dala Airport i Borlänge och Stockholm-Västerås flygplats i Västerås, båda ca 130 kilometer från Nora stad.

Alla flygplatser har dagligen flera avgångar inrikes och utrikes samt både reguljärflyg och charterflyg till flera olika destinationer. Under vinterhalvåret har de flesta flygplatserna övervägande fler avgångar för reguljärflyg än charterflyg.

Örebro flygplats har utvecklats till en av landets största för fraktflygplatser, men har också ett väl fungerande charterflyg och viss linjetrafik. Trots att flygplatsen har en förhållandevis liten marknadsandel när det gäller persontransporter är den en viktig del av det regionala transportsystemet. Flygplatsen är särskilt strategiskt viktig för näringslivet med internationell marknad. Från flygplatsen kan man bl.a. resa med reguljärflyg till Malmö och Köpenhamn.

Digitala kommunikationer

De digitala kommunikationsmöjligheterna blir allt viktigare i samhället. I ett alltmer digitaliserat samhälle utvecklas de digitala tjänsterna ständigt och nya tjänster växer fram vilket gör att efterfrågan på överföringskapacitet är stor.

I dag erbjuds abonnenter dataöverföring med hög hastighet, s.k. bredband, via trådlös kommunikation, fiber och koppartråd. Utvecklingen går mot att telefoni, TV och internetjänster allt mer kommer via samma överföring. Datakommunikation av god kvalitet är också en förutsättning för att kunna använda offentliga förvaltningars e-tjänster.

I Nora kommun är tillgången till bredband god och möjligheten att ansluta via fiber är väl utbyggd i kommunen. I dagsläget har drygt 70 procent av alla hushåll och drygt 50 procent av alla företag i kommunen tillgång till fiber. Tillgången till trådlöst bredband är ännu bättre i kommunen, närmare alla hushåll och företag i kommunen har tillgång till detta.

Möjligheten att använda mobiltelefon förbättras successivt och inom kort kan mobiltelefon

utnyttjas praktiskt taget var som helst inom kommunen.

Naturmiljö

Omsorgen om den fysiska miljön samt utveckling och skydd av naturresurser är centrala frågor i kommunernas översiktliga mark- och vattenplanering. Det är också av stort värde att bevara naturmiljöer för kommande generationer.

Nedan presenteras olika skydd för naturmiljöer som finns upptagna i svensk lagstiftning och som är av betydelse för den kommunala mark- och vattenplaneringen. Därefter följer en redovisning av övriga naturmiljöer som är av betydelse för den kommunala mark- och vattenplaneringen, men som inte finns upptagna i svensk lagstiftning.

Naturresevat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturresevat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgoda behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturresevat.

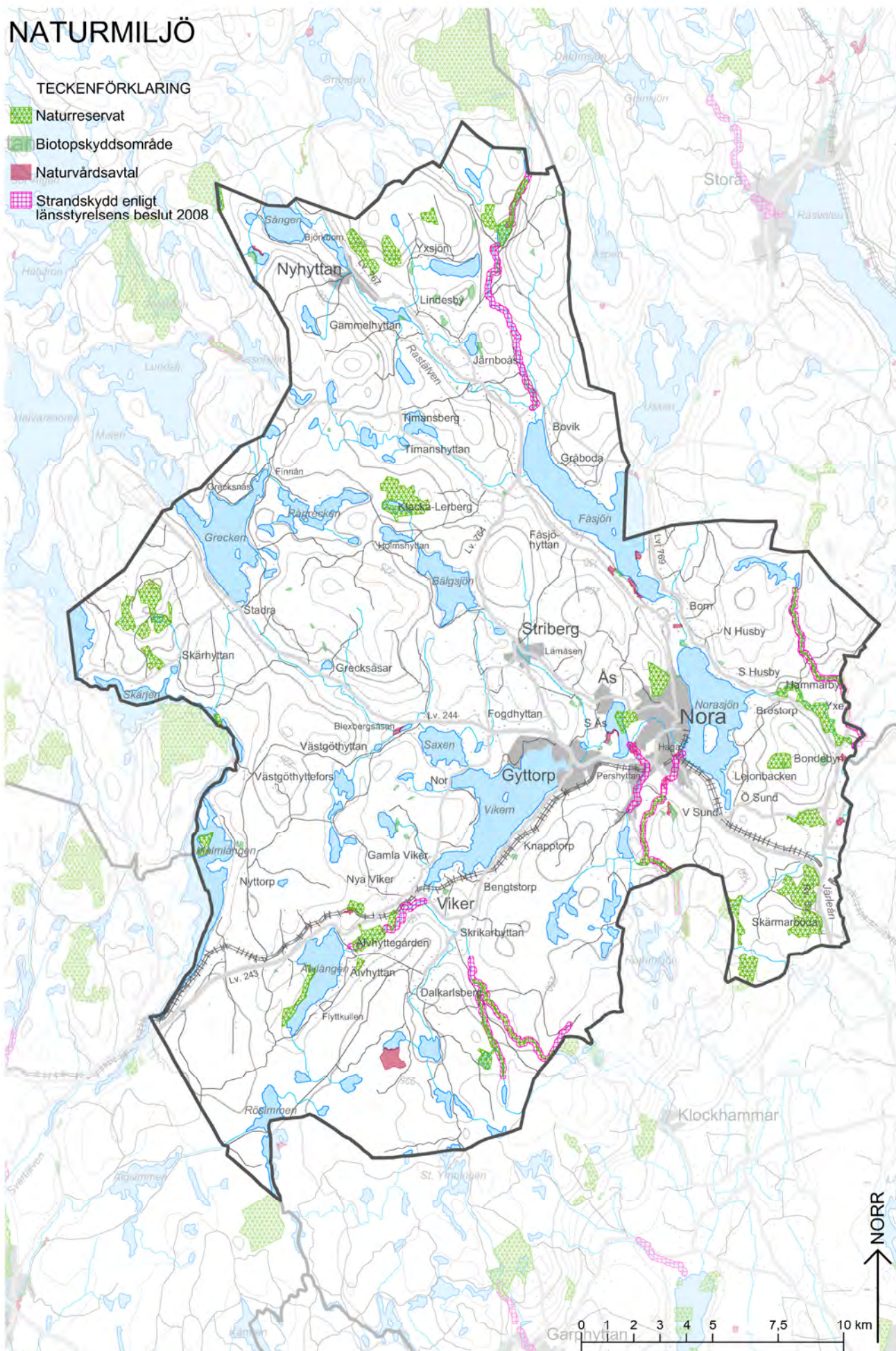
I Nora kommun finns 28 naturresevat, varav Fibbetorpsskogen och Stadsskogen är kommunala naturresevat.

Länsstyrelsen har inventerat och utvärderat områden som är lämpliga att bli naturresevat. Inom kommunen föreslår länsstyrelsen två nya områden, Skärjenöarna och Stora Stråsjön, varav Skärjenöarna utgör ett nytt naturresevat och Stora Stråsjön utgör en utvidgning av ett befintligt naturresevat. Länsstyrelsen kommer framöver att fatta beslut om förslagna områden.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden är små mark- och vattenområden som är livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller annars är särskilt skyddsvärda. Det finns två olika former av biotopskyddsområde, den första innebär ett generellt skydd för

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

vissa biotoper, den andra innebär att skydd för en biotop beslutas i det enskilda fallet.

De biotoper som är generellt skyddade i hela landet är alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark och åkerholmar. Dessa biotoper har minskat starkt som en följd av rationaliserad markanvändning.

Dubbelsidig allé

Den andra formen av biotopskyddsområde utgörs av enskilda biotoper som länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen kan besluta om, exempelvis ängar och äldre naturskogsartade skogar. I Nora kommun finns endast biotopskyddsområden som Skogsstyrelsen har beslutat om. Ett beslut om biotopskydd innebär att samtliga åtgärder som skadar naturvärdena är förbjudna. Det går att söka om dispens mot förbudet att skada området hos den myndighet som har beslutat om biotopskyddet.

I Nora kommun finns 53 biotopskyddsområden. Dessa omfattar sammanlagt ca 144 hektar, varav ca 130 hektar är produktiv skog. Detta innebär att ungefär 0,3 procent av den produktiva skogsmarken inom kommunen är skyddad som biotopskyddsområden.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen eller kommunen och markägare på upp till

50 år. Syftet med avtalet är att bevara, utveckla eller skapa områden med höga naturvärden. Markägaren får vanligtvis viss ekonomisk ersättning för de begränsningar i brukandet som avtalet medför.

I Nora kommun finns 14 naturvårdsavtal, varav samtliga är tecknade av Skogsstyrelsen. Dessa omfattar ca 84 hektar produktiv skog.

Strandskydd

Vid hav, sjöar och vattendrag gäller strandskydd. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden samt bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Det generella strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde). Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Grecken

Inom ett strandskyddsområde får bl.a. inte nya byggnader uppföras eller vissa andra åtgärder vidtas utan att strandskyddet upphävs eller att särskilt tillstånd har beviljats, s.k. strandskyddsdispens. Särskilda skäl enligt MB krävs för att upphäva eller få dispens inom ett strandskyddsområde.

I Nora kommun gäller endast det generella strandskyddet. Vattendrag som inte finns redo-

visade i skala 1:10 000 och vattendrag som är redovisade med enkeldragen linje i skala 1:10 000, på Lantmäteriets GSD-fastighetskarta i den version som gällde den 1 juli 2008, omfattas enligt beslut av länsstyrelsen från år 2008 inte av strandskydd. Strandskydd gäller dock fortfarande för de vattendrag som enligt länsstyrelsens beslut har höga naturvärden. I Nora kommun har följande vattendrag höga naturvärden och omfattas därför fortfarande av det generella strandskyddet Venaån, Lillsjöbäcken-Järlehyttebäcken, Smygarebäcken, Fagerbobäcken, Vasslabäcken och Meshattbäcken, Mogruvälven, Bondabrobäcken samt Kvarnbäcken-Lerkesån.

Enligt beslut av länsstyrelsen från år 2011 ska förbuden i 7 kap. 15 § MB inte gälla kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad som vidtas inom 15 meter från huvudbyggnaden men inte närmare strandlinjen än 25 meter och inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens.

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen innehåller bl.a. bestämmelser om fridlysning av vilda djur och växter. I förordningen finns bl.a. förbud mot att döda, skada, fånga eller störa vilt levande djur eller att ta bort eller skada sådana djurs ägg, rom eller bon. Vidare finns bestämmelser mot att ta bort, skada eller ta frön eller andra delar från vilt levande växter. Vilka djur och växter som omfattas av bestämmelserna framgår av bilagorna till förordningen.

Via inrapporteringar till Artportalen kan man få en indikation på om det finns djur och växter som omfattas av bestämmelserna inom ett specifikt område.

Det går att söka om dispens mot förbuden i artskyddsförordningen hos länsstyrelsen.

Stora opåverkade områden

Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, såsom större vägar, ska enligt 3 kap. 2 § MB

så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär. Större sammanhängande naturområden är viktiga för en livskraftig biologisk mångfald och ekologiska funktioner. Bevarandet av stora opåverkade områden är en viktig resurs för en långsiktig hållbar samhällsutveckling men även en viktig tillgång för rekreation och friluftsliv.

Övriga naturmiljöer

Skogliga värdetrakter

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har pekat ut särskilda landskapsavsnitt, värdetrakter, där skogliga värdekärnor med höga naturvärden är koncentrerade. Arbetet med skydd av skog prioriteras inom dessa områden då det inom områdena är större chans att behålla naturvärden än i områden utanför värdetrakterna. Nora kommun berörs av fyra skogliga värdetrakter, Kilsbergens barr- och blandskogstrakt, Lokadalen-Rockesholms barrskogstrakt, Rastälven-Nittälven-Svartälvens barrskogstrakt och Vikers-Järleå-Väringens lövskogstrakt.

Arbetet med dessa värdetrakter har gett positiva resultat i Nora kommun. År 2015 var det ca 2,6 procent av kommunens produktiva skogsmark som hade strikt formellt skydd mot skogsbruk. Detta är något mer än medeltalet för hela länet, där 2,36 procent har strikt formellt skydd. Av den skog som är skyddad i Nora kommun är stora arealer koncentrerade till de skogliga värdetrakterna.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden som bör prioriteras för bevarande, men som saknar formellt skydd i svensk lagstiftning. De har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur. Samråd ska ske med Skogsstyrelsen innan skogsbruksåtgärder görs inom en nyckelbiotop.

Ett stort antal nyckelbiotoper finns inventerade, främst på bolagsmark. Skogsstyrelsen har registrerat 253 nyckelbiotoper på totalt 887 hektar i Nora kommun, men fortfarande finns många oregistrerade nyckelbiotoper i länet.

[illegible]

Länsstyrelsens naturvårdsprogram

I länsstyrelsens naturvårdsprogram från år 1984 redovisas de värdefullaste naturområdena i länet. I Nora kommun finns omkring ett åttiotal områden som enligt länsstyrelsens naturvårdsprogram har höga naturvärden, varav de flesta är områden med högt eller mycket högt naturvärde.

Ängs- och betesmarksinventeringen

Mellan åren 2002 och 2004 genomfördes en landsomfattande inventering av ängs- och betesmarker. Inventeringen var en uppföljning av den ängs- och hagmarksinventering som genomfördes mellan åren 1987 och 1991. Alla marker som registrerades bedömdes antingen som värdefulla eller möjliga att restaurera. Inventeringen var dock inte heltäckande och det kan finnas värdefulla ängs- och betesmarker som ännu inte är registrerade.

Betesmark (Samhällsbyggnadsförvaltningen Bergslagen)

I Nora kommun finns 112 ängs- och betesmarker på totalt 282 hektar, varav de allra flesta utgörs av betesmarker.

Ängs- och betesmarker är ovanliga inom kommunen och förekommer främst vid Fåsjön, Norasjön samt Älvlången. Naturvärden i odlingslandskapet utgörs exempelvis av försvinnande livsmiljöer samt minskning av naturliga ängs- och betesmarker på grund av igenväxning. Detta är i sig kopplat till att det finns allt färre aktiva jordbruk i kommunen.

Värdefulla vattenområden natur och fiske

Nora kommun är rik på sjöar och vattendrag, allt från små tjärnar till större sjöar såsom Norasjön och Fåsjön. Naturvårdsverket och Fiskeriverket har tillsammans med länsstyrelserna sammanställt områden med Sveriges mest värdefulla sötvattenmiljöer. För de nationellt särskilt värdefulla natur- och fiskeområdena som är i behov av skydd är målet att 50 procent ska skyddas och 25 procent av de nationellt värdefulla områdena restaureras till år 2010. Många av de uppmärksammade områdena är redan i dag skyddade i naturreservat eller ingår i planerade reservatsbildningar.

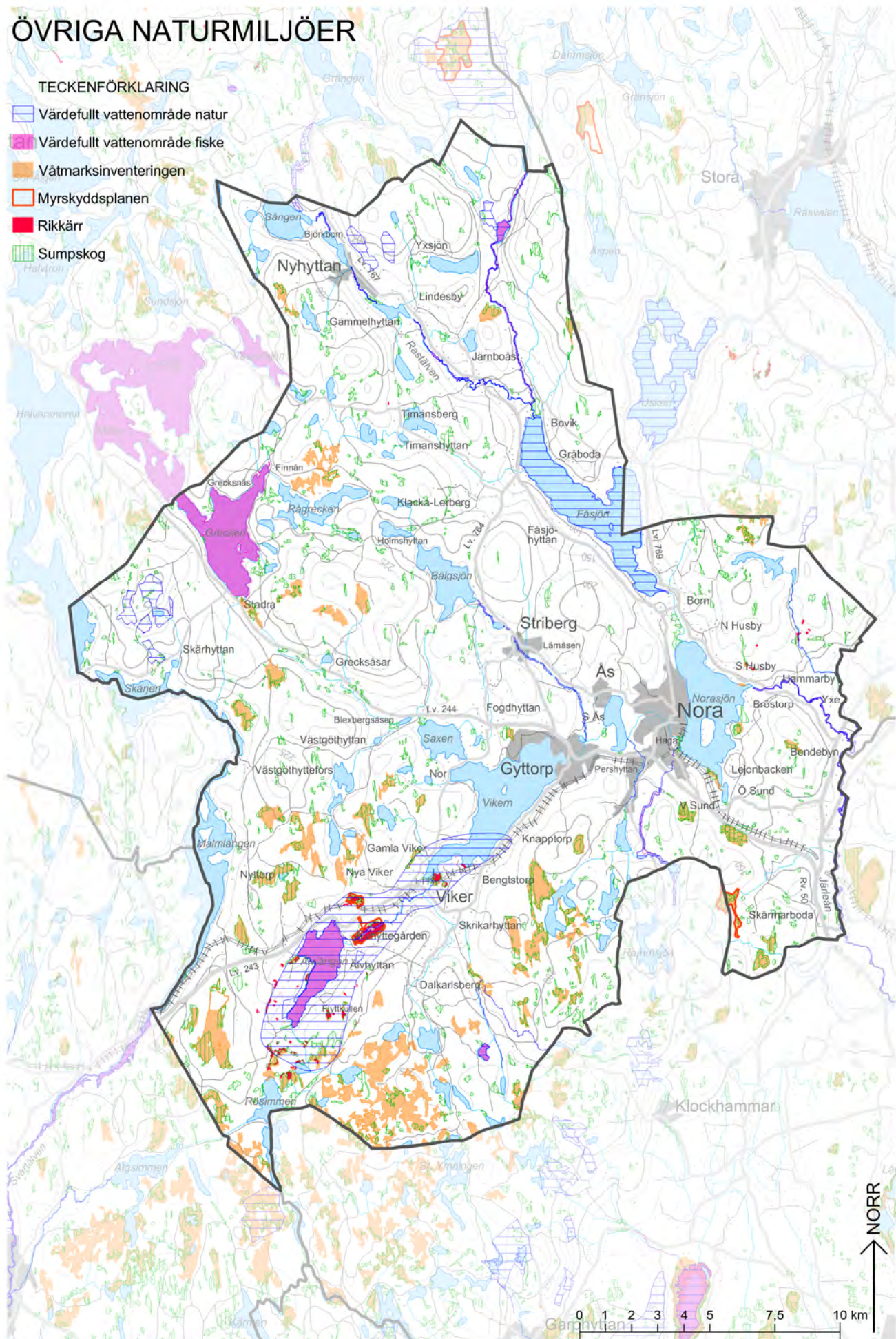
I Nora kommun finns 20 uppmärksammade vattenområden. Av dessa utgör Håkansboda-berget, Limberget, Älvhyttan, Fåsjön, Ringshyttedäcken-Åsbobergsbäcken, Erikaberget och Dammsjöhöjden värdefulla naturområden. Vidare utgör Älvlången, Grecken och Venaån värdefulla fiskeområden. Därutöver utgör Sibbosjön, Bondabrobäcken, Smygarebäcken, Lillsjöbäcken-Järlehyttedäcken, Hammarbyån-Järleån-Dyltaån, Kvarnbäcken-Lerkesån, Fagerbrobäcken, Rastälven vid Grängshyttforsarna, Vasslabäcken-Meshattebäcken och Håkansbodasjön värdefulla natur- och fiskeområdena.

Våtmarker

Våtmarksinventeringen (VMI) är en inventering genomförd av länsstyrelsen med stöd från Naturvårdsverket. Inom VMI registreras samtliga hydrologiskt sammanhängande våtmarker och de klassificeras efter naturvärde. Våtmarkerna delas in i fyra klasser. Klass 1 har mycket höga naturvärden, klass 2 har höga naturvärden, klass 3 har vissa naturvärden och klass 4 saknar kända naturvärden.

I Nora kommun har omkring 90 våtmarker klassificerats efter naturvärde. Av dessa har omkring ett trettiotal våtmarker klassificerats i klass 1 eller 2, medan ca ett fyrtiotal våtmarker saknar kända naturvärden. De flesta våtmarkerna som har klassificerats finns inom den sydöstra delen av kommunen.

ÖVRIGA NATURMILJÖER

Myrskyddsplan

I myrskyddsplanen för Sverige redovisas de av landets mest värdefulla myrar som ännu inte har något långsiktigt skydd. Den syftar till att ge ett representativt urval av landets allra mest värdefulla myrar ett långsiktigt skydd. Dessa avses få ett långsiktigt skydd. Med långsiktigt skydd kan avses nationalpark, naturreservat eller biotopskyddsområde alternativt andra skyddsformer som till exempel naturvårdsavtal.

I Nora kommun redovisas Dammosen-Röbergshagemossen, Bromängen och Venakärret i myrskyddsplanen. Samtliga myrar är i dag helt skyddade.

Rikkärr

Mellan åren 2005 och 2007 genomförde länsstyrelsen en inventering av var länets rikkärr finns och bedömde dem biologiskt. Vidare bedömdes behovet av åtgärder. Rikkärr är en mycket artrik naturtyp dit en speciell biologisk mångfald är knuten. En lång rad specialiserade arter är beroende av rikkärr för sin existens.

I Nora kommun finns ett drygt sextiototal rikkärr, varav de flesta finns inom den sydvästra delen av kommunen.

Sumpskogar

Mellan åren 1991 och 1998 genomförde Skogsstyrelsen en inventering av landets sumpskogar. Sumpskogar är samlingsnamnet för all skogklädd våtmark. Naturtypen har stora variationer och erbjuder livsmiljöer för många växter och djur. Sumpskog innefattar all trädbärande blöt mark där träden, i moget stadium, har en medelhöjd på minst tre meter och trädens krontäckningsgrad är minst 30 procent.

I Nora kommun finns drygt 800 sumpskogar utspridda inom kommunen.

Avrinningsområden

Avrinning är det fria vattenflöde från ett område, som kommer från nederbörd, och som rinner till områdets sjöar och vattendrag. Höjdförhållanden och geologiska förhållanden avgör hur vattnet rör sig och vilket landområde som dräneras till vilket vatten.

Ett avrinningsområde är ett sammanhängande markområde där ytvattenavrinningen har en och samma huvudriktning.

Den största delen av Nora kommun ligger inom Norrströms huvudavrinningsområde, medan den västra delen av kommunen ligger inom Göta älvs huvudavrinningsområde. Huvudavrinningsområdena är uppdelade i avrinningsområden som i sin tur är uppdelade i flera mindre delavrinningsområden. Nora kommun berörs av två avrinningsområden, Arbogaåns och Gullspångsälvens.

Kulturmiljö

Med kulturmiljö menas den av människan påverkade fysiska miljön som vittnar om historiska och geografiska sammanhang. Nora kommun är rik på kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader. Kommunen har bl.a. under åren erhållit tre Europa Nostra-utmärkelser.

Kulturresevat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som kulturresevat i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap.

Gamla Pershyttans bergsmansby

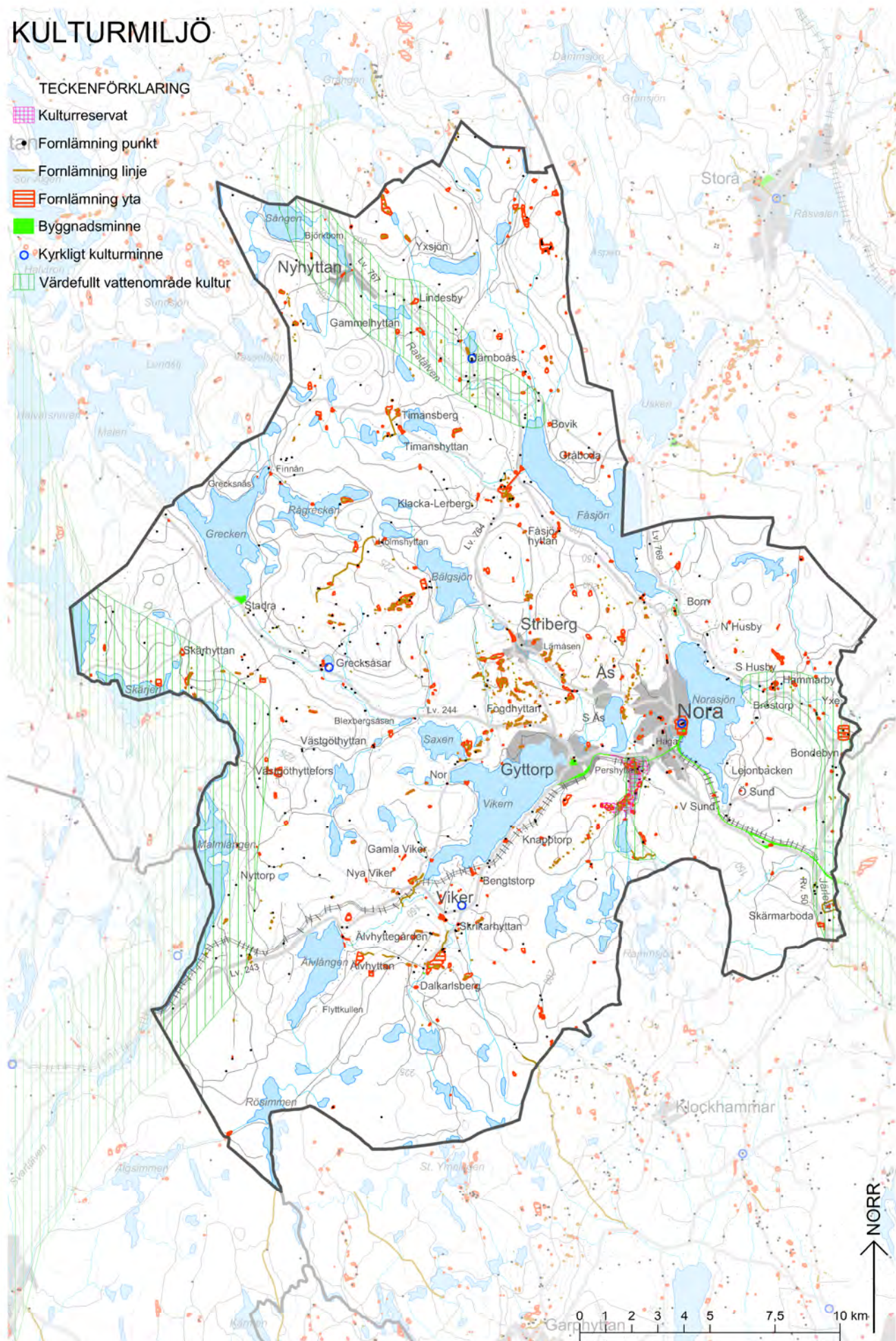
I Nora kommun finns ett kulturresevat, Gamla Pershyttans bergsmansby, som är beslutat av länsstyrelsen. Motiveringen till att länsstyrelsen bedömt Gamla Pershyttan som särskilt intressant att skydda är bl.a. att området speglar olika faser i det svenska bergsbrukets utveckling och människors livsvillkor i en

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

KULTURMILJÖ

TECKENFÖRKLARING

- Kultureservat
- Fornlämning punkt
- Fornlämning linje
- Fornlämning yta
- Byggnadsminne
- Kyrkligt kulturminne
- Värdefullt vattenområde kultur

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

bergsmansby - från medeltiden till 1960-talet. Dessa faser kan med enkla pedagogiska hjälpmedel göras tydliga. Mycket välbevarade industrianläggningar, enskilda byggnader och hela miljöer, ger tillsammans med gruvor, vatten och järnväg en god bild av hur en industrinäring påverkat bebyggelsen och förändrat landskapet.

Fornminnen

Fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna. Dessa skyddas enligt 2 kap. KML. Till fornlämningar hör fornlämningsområden som är så stora områden på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningarna och ge dem ett tillräckligt utrymme med hänsyn till deras art och betydelse.

I Nora kommun finns flera hundra fornlämningar utspridda inom kommunen.

Byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna om byggnadsminnen får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar. Dessa skyddas enligt 3 kap. KML.

Stadra Gård

I Nora kommun finns tio byggnadsminnen. Dessa är Gruvsmedjan i Dalkarlsberg, Gyt-
torps centrum, Göthlinska gården, Kruthuset i

Dalkarlsberg, Nora kyrkoherdeboställe m.m., f.d. Spruthuset, Stadra Gård, Stiftelsen Nora Järnvägs-
museum och Veteranjärnvägs anläggning, Åkaregården och Älvhytte missionshus.

Kyrkliga kulturminnen

Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade som kyrkliga kulturminnen enligt 4 kap. KML.

Enligt KML avses kyrkobyggnader som är uppförda, kyrkotomter som har tillkommit och begravningsplatser som har anlagts före utgången av år 1939. Enligt KML avses med kyrkobyggnader byggnader som före den 1 januari 2000 har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar.

I Nora kommun finns fyra kyrkor som är kyrkliga kulturminnen. Dessa är Greksåsars kapell, Järnboås kyrka, Nora kyrka och Vikers kyrka.

Vikers kyrka

Värdefulla vattenområden kultur

Riksantikvarieämbetet har tillsammans med länsstyrelserna sammanställt områden med Sveriges mest värdefulla sötvattenmiljöer. För de nationellt särskilt värdefulla kulturområdena som är i behov av skydd är målet att 50 procent ska skyddas och 25 procent av de nationellt värdefulla områdena restaureras till år 2010. Många av de uppmärksammade områdena är redan i dag skyddade i naturreservat och kultur-

reservat eller ingår i planerade reservatsbildningar.

I Nora kommun finns fyra uppmärksammade vattenområden. Rastälven, Svartälven-Letälven, Pershyttan och Järleån-Dyltaån utgör värdefulla kulturområden.

Byggnadsinventering

Nora stadskärna är en av landets bäst bevarade trästäder med bebyggelse från tidigt 1700-tal och fram till i dag. Bebyggelsemönstret följer helt den gamla rutnätsplanen från år 1644 som fastställdes ett år efter att drottning Christina gav staden stadsprivilegier. Stadsbilden uppvisar en blandning av bebyggelse från olika tidsepoker med en övervikt av trä- och putsfasader från 1800-talet och tidigt 1900-tal. Nora kommun har under lång tid aktivt arbetat för bevarande av den värdefulla bebyggelsemiljön samtidigt som man vill att stadskärnan ska behålla sin roll som ett levande centrum för handel och service. Som ett led i arbetet med bevarande och utveckling av Nora stadskärna har kommunen under hösten år 2004 genomfört en komplett byggnadsinventering med fotodokumentation av all bebyggelse inom stadskärnans 38 centrala kvarter.

Pershyttans kulturhistoriska bebyggelsemiljö är en viktig del för kommunens framtida utveckling och marknadsföring. År 1993 erhöll kommunen ett internationellt erkännande i form av en Europa Nostra medalj tillsammans med Nora stadskärna och veteranjärnvägen Nora, Gyttrorp och Pershyttan. Den industrihistoriska miljön har under hundratals år påverkats av mänsklig aktivitet. Bruksmiljön med hyttorna, varp- och slagghögar, bebyggelsen och järnvägen intar en särställning i Sverige. Genom att satsa på bevarande har man i Nora inte bara fått en unik kulturhistorisk miljö utan även en livsmiljö med stora kvaliteter och ökad turism. Nora kommun har därför under år 2007 genomfört en komplett byggnadsinventering med fotodokumentation av byggnader och anläggningar i Pershyttan.

Veteranjärnvägens äldsta del, mellan Nora och Ervalla, invigdes år 1856 som Sveriges första

normalspåriga järnväg för person- och godstrafik med lokomotivdrift. Tillkomsten är nära kopplad till den svenska gruv- och stålindustrins utveckling under 1800-talet då järnvägen var en förutsättning för ett mer rationellt sätt att transportera tackjärn och järnmalm från bruk, hyttor och gruvor i Nora och Linde bergslag.

Längs veteranjärnvägens hela sträcka, från Ervalla till Käppsta (väster om Gyttrorp), finns en stor del av den gamla bebyggelsemiljön med stationer, bangårdar och banvaktarstugor bevarad. År 1993 tilldelades veteranjärnvägen, tillsammans med Nora och Pershyttan, en Europa Nostra medalj för god byggnads- och kulturminnesvård. Nora kommun har under år 2008 genomfört en komplett byggnadsinventering med fotodokumentation av de kvarvarande byggnaderna kring veteranjärnvägen.

I inventeringen har dock ingen bedömning gjorts av kulturmiljöernas och byggnadernas kulturhistoriska värden.

Rekreation och friluftsliv

Närhet till naturområden, aktiv fritid och friluftsliv är av stor betydelse för människors hälsa och välmående. Naturen och friluftslivet har också stor betydelse för ortens attraktivitet, besöksnäring och stimulerar även ökad miljömedvetenhet.

Tätortsnära grönområden

Den tätortsnära naturen är ett prioriterat område i den svenska naturvårdspolitiken. Den har ett särskilt värde för rekreation och folkhälsa därför att den nyttjas ofta och av många. För naturupplevelser är det viktigt att bevara och utveckla biologisk mångfald i kombination med frilufts- och kulturmiljövärden. Närheten till grönområden är speciellt viktig för barn och gamla som har mindre möjligheter än andra att ta sig ut från bebyggelsen. Även skolor behöver områden i närheten för att kunna bedriva utomhuspedagogik.

Närmiljöns utformning är av stor betydelse för spontanidrott, särskilt för att barn och ungdomar ska uppmuntras samt ges förutsättningar till

fysisk aktivitet i bostadens närhet.

För Nora stad är Stadsskogen, Alntorps ö, Fibbetorpsskogen, Hagbyskogen, Digerberget, kulturreseptatet Pershyttan och Ås-Skofthyttans historiska landskap stora områden som är speciellt viktiga för rekreation och friluftsliv. Förutom dessa finns många mindre parker och naturområden som är lokalt viktiga.

Strandpromenader finns i Nora och Gyttrorp. I Nora finns även Åpromenaden längs Hagbyån.

Strandpromenaden i Gyttrorp

Vandringsleder

I kommunen finns flera vandringsleder. Bergslagsleden, som med sina 28 mil är en av Sveriges längsta vandringsleder, passerar genom kommunens östra del. I övrigt finns de flesta lederna i naturreservaten.

Cykelleder

Med start från Digerberget, Pershyttans informationscenter eller Nyttorp i Nora kan man nå ut på 12 olika mountainbikeleder om totalt ca 220 kilometer. Alla leder går tillbaka till sin startpunkt.

Cykelleden Bergslagsrundan, mellan Nora och Kopparberg, sträcker sig genom kommunen. I kommunen finns även två rundslingor, Norasjön runt och Två sjöar runt. Vidare sträcker sig Sverigeleden genom kommunen.

Cykelleder vid Nyttorp

Kanotleder

Kommunens många sjöar och vattendrag gör att det finns goda möjligheter att paddla. I kommunen finns två kanotleder, Rastälven och Järleån.

Badplatser

Rikedomen på sjöar och vattendrag inom kommunen erbjuder fina möjligheter till bad, både vid naturliga och anlagda badplatser. Inom kommunen finns tre kommunala badplatser, på Alntorps ö och intill Trångbo camping vid Norasjön samt i Gyttrorp vid sjön Vikern.

Idrotts-, motions- och sportområden

Inom kommunen finns flera olika områden och anläggningar för rekreation och friluftsliv, såsom friluftsområden, idrottsplatser, elljusspår och golfbana. Friluftsliv och promenader är en av de vanligaste fritidssysselsättningarna i kommunen.

Vid Digerberget söder om Nora stad finns ett friluftsområde som används året om. På vintern finns pulkabacke, ett belyst skidspår samt ett skidspår som ansluter till friluftsanläggningen Ånnaboda i Örebro kommun ca tre mil söderut. Sommartid används Digerberget för vandring, löpning, orientering och mountainbike.

Vid Stadsskogen finns ett motionsspår och vid Norvalla finns elljusspår med olika längder.

Ridanläggningar finns i anslutning till ridhus. Gamla banvallar fungerar som ridleder. Dessa binder samman de gamla malmorterna och

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

finns på många platser samt sträcker sig ut över kommungränsen.

Öster om Norasjön ligger Nora golfbana med 18 hål. I kommunen finns även ett stort antal anläggningar för idrott och motion såsom bandyplan, fotbollsplaner, friidrottsanläggning, sim- och idrottshall, ishall, motocrossbana samt anläggning för vattenskidåkning.

Fiske och jakt

Inom kommunen finns ett sjuttiofem fiskevatten med de vanligaste insjöfiskarna. "Put-and-take fiske" finns i Larssjön söder om Pershyttan och i Dammsjön i Nyhyttan. Fiskevårdsområden finns på ett flertal platser inom kommunen.

I Nora kommun finns även ett flertal skjutbanor.

Teknisk försörjning

Med teknisk försörjning menas de tekniska funktioner som finns i samhället såsom vatten-, avlopps- och energiförsörjning samt avfallshantering.

Vattenförsörjning

Kommunens verksamhetsområden för vattenförsörjning är i dag uppdelade på områdena Nora stad, Striberg, Ås, Pershyttan, Gytterp och Järnboås. Hushåll och verksamheter inom verksamhetsområdena är anslutna till det kommunala ledningsnätet, medan hushåll och verksamheter utanför verksamhetsområdena har enskilda brunnar för vattenförsörjning. Inom kommunens verksamhetsområden finns kapacitet att ansluta omkring 1000 nya hushåll.

Nora stad, Striberg, Ås, Pershyttan och Gytterp försörjs av Stribergs vattenverk där vattentäkten är Bälgsjön, medan Järnboås försörjs av Järnboås vattenverk som använder Yxsjön kombinerat med grundvatten som vattentäkt.

Inom kommunen finns i dag tre vattenskyddsområden. Dessa omfattar ytvattentäkten Bälgsjön med tillrinningsområde, ytvattentäkten Yxsjön och grundvattentäkten i Lindesby samt en del av grundvattentäkten i Flåten. För vattenskyddsområdena finns föreskrifter som

reglerar vilka typer av verksamheter och åtgärder som får vidtas inom den inre och yttre skyddszonen för respektive område.

På sikt kan det bli aktuellt att tillgodose kommunens vattenförsörjning på andra sätt, exempelvis från Rya vattenverk i Lindesberg alternativt från Vättern genom ett samarbete med bl.a. Örebro kommun.

Dessutom finns en mängd rullstensåsar utspridda inom kommunen som utgör skyddsvärda grundvattentillgångar.

Spillvatten

Kommunens verksamhetsområden för spillvatten är i dag uppdelade på fyra områden. Hushåll och verksamheter inom verksamhetsområdena är anslutna till det kommunala ledningsnätet, medan hushåll och verksamheter utanför verksamhetsområdena har enskilda avloppsanläggningar för spillvatten. Inom kommunens verksamhetsområden finns kapacitet att ansluta omkring 1000 nya hushåll.

Nora stad, Ås, Pershyttan och Gytterp försörjs av Nora avloppsreningsverk. Nora avloppsreningsverk tar även emot slam från enskilda anläggningar samt de mindre reningsverken i Nora kommun, för vidare behandling.

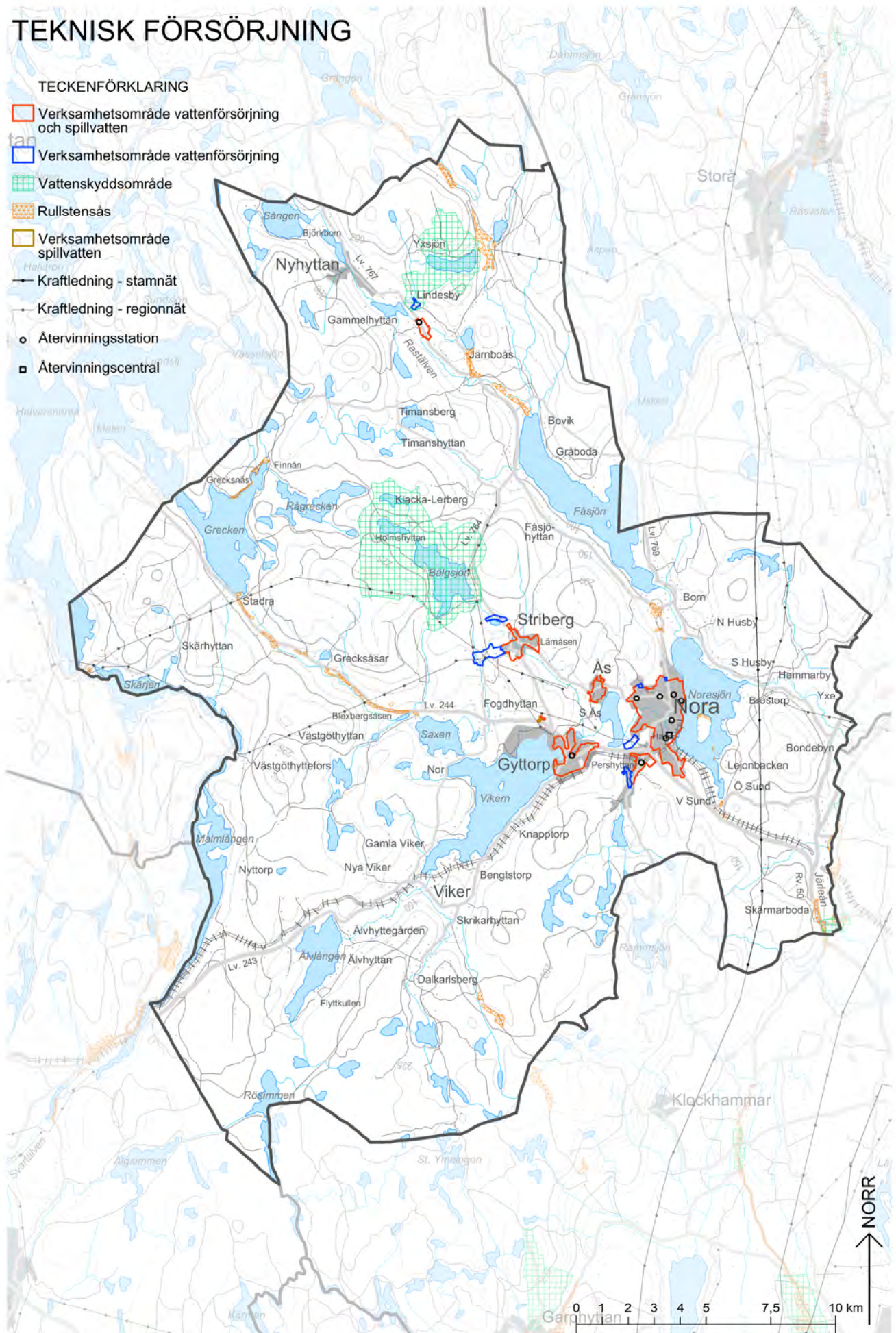
Striberg försörjs av Striberg avloppsreningsverk, Järnboås försörjs av Järnboås avloppsreningsverk samt Åshyttan försörjs av Åshyttan avloppsreningsverk.

Omkring 1500 fastigheter i kommunen har enskilda avloppsanläggningar.

Dagvatten

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på markytan. Oftast menar man vatten från hårdgjorda ytor såsom hustak, vägar, parkeringsplatser och stenläggningar. Det mesta dagvattnet är regn eller smältvatten från snö och is. I det naturliga kretsloppet rinner det mesta av dagvattnet igenom marklagren och det tar längre tid för det att nå närmaste sjö eller vattendrag vilket i sin tur minskar belastningen på sjöar och

TEKNISK FÖRSÖRJNING

vattendrag.

Det finns i dagsläget inget kommunalt verksamhetsområde för dagvatten och endast enstaka dammar för lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) inom kommunen. Dagvattnet inom kommunen omhändertas i dag främst lokalt, via markinfiltration, samt till viss del via det kommunala spillvattennätet.

Energi

Elförsörjning

Elförsörjningen i Nora kommun distribueras i dag av två bolag, EON och Ellevio AB. Vidare har Svenska kraftnät två ledningar tillhörande stamnätet inom kommunen. Genom den östra delen av kommunen sträcker sig två kraftledningar med 400 kV och två kraftledningar med 40 kV kapacitet för eldistribution. Dessutom sträcker sig en kraftledning med 130 kV kapacitet för eldistribution och två kraftledningar med 30 kV kapacitet för eldistribution genom den västra delen av kommunen.

Kraftledningar

Nora kommun saknar i dagsläget reservinmatning till Nora, något som är både en risk- och begränsningsfaktor för elförsörjningen. En reservinmatning har dock diskuterats med EON och Ellevio AB.

Inom och genom kommunen sträcker sig även det lokala nätet med 0,4 kV och 10 kV kapacitet för eldistribution. Det lokala nätets kapacitet ska anpassas efter rådande förutsättningar och ska inte utgöra en begränsningsfaktor vid framtida

utveckling av kommunen.

Vattenkraft

I Svartälven vid Västgöthyttförs har EON ett vattenkraftverk med 2 MW effekt. Vidare finns mer småskaliga vattenkraftverk med mindre elproducenter på ett flertal platser i kommunen såsom vid Hagby, Järle kvarn, Hammarby, Nyhyttan, Rastälvsquarn, Kopparhyttan, Skrekarhyttan, Vikervik, Dalkarsberg och Västgöthyttan.

Fjärrvärme

Solör Bioenergi Holding AB producerar och distribuerar fjärrvärme till stora delar av Nora stad samt en mindre del av Pershyttan. Råvaran för värmeproduktionen är uteslutande biobränslen. Leveransmängden på årsbasis är omkring 30 GWh. Fjärrvärmeleverantören har i dagsläget 218 anslutningspunkter mot kund. Det finns möjlighet att ansluta nya kunder utifrån dagens kapacitet och struktur i fjärrvärmennätet.

I dagsläget erbjuds inte fjärrkyla då efterfrågan saknas. Det har heller inte varit aktuellt att överföra eventuella värmeöverskott från kund till fjärrvärmennätet, något som Solör Bioenergi Holding AB inte utesluter i framtiden. Förutsättningen för att ta emot eventuellt värmeöverskott från kund är att överskottet uppstår i samband med att behovet i resten av nätet är stort.

Vindkraft

I dagsläget finns inga vindkraftverk inom kommunen. Däremot finns ett område av riksintresse för anläggningar för energiproduktion i den östra delen av kommunen som bedöms kunna bebyggas med 13 vindkraftverk.

Solenergi

Nora kommun har goda förutsättningar för att tillvarata solen som energikälla. I dagsläget finns dock inga större anläggningar för solenergi, såsom solfångare eller solceller, i kommunen. Däremot finns ett flertal småskaliga privata anläggningar för solenergi.

Biogas

I dagsläget finns en biogasanläggning inom

kommunen, i anslutning till Nora avloppsreningsverk. Biogasanläggningen försörjer avloppsreningsverket med driftvärme, där det överskott som blir facklas bort.

Avfall

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen ansvarar för all hantering av hushållsavfall i kommunen.

I kommunen finns nio återvinningstationer, varav sex återvinningsstationer i Nora stad och en i vardera Pershyttan, Gyttopp och Järnboås. Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) är den organisation som förpackningsindustrin skapat för insamling och borttransport av uttjänta förpackningar och som ansvarar för samtliga återvinningsstationer i kommunen, förutom den i Järnboås som Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen ansvarar för.

Återvinningsstation

Förpackningar och returpapper samlas även upp vid återvinningscentralen Ängarna i Nora stad, där dessutom grovavfall och farligt avfall samlas in.

År 2015 antogs en avfallsplan som är gemensam för samtliga samverkanskommuner, däribland Nora kommun. I avfallsplanen ligger fokus på ökad resurshållning med bl.a. utsortering av matavfall, minskning av avfallets farlighet, att se avfallet som en resurs genom att exempelvis införa återbruk samt att ha en användar- och miljövänlig avfallshantering.

Miljö, hälsa och säkerhet

Människan, miljön och samhället i sin helhet utsätts för många olika hot. Vissa händelser drabbar oss plötsligt såsom olyckor med farligt gods, medan annat byggs upp långsamt och drabbar oss först efter lång tid såsom försurning. Samhället måste arbeta förebyggande, men samtidigt ha beredskap för plötsliga händelser och gardera sig mot hotfulla händelser som utvecklas långsamt.

För att kunna skapa ett långsiktigt hållbart samhälle är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående miljö- och riskfaktorer i samband med förändringar av bebyggelsen och vid beslut om hur mark- och vattenområden ska användas.

Förorenade områden

Med förorenade områden menas avfallsupplag samt markområden, grundvatten, ytvatten, byggnader och sediment som genom lokala utsläpp har fått påtagligt högre föroreningshalter än omgivningarna. Områdenas risk för hälso- och miljöskador klassas med hjälp av MIFO-metoden, Metodik för Inventering av Förorenade Områden. Risken för hälso- och/eller miljöskador kring ett förorenat område är beroende av föroreningsens farlighet, föroreningsnivå, spridningsförutsättning, områdets känslighet samt områdets skyddsvärde. Förorenade områden kan ofta behöva saneras för att inte bli en risk för människors hälsa eller miljön.

Inom kommunen finns enligt EBH-stödet, länsstyrelsens databas över potentiellt eller konstaterade förorenade områden, flera hundra potentiellt förorenade områden. De flesta av dessa är i dagsläget inte riskklassade men det finns bl.a. tre områden i kommunen som tillhör riskklass ett, dvs. omfattas av mycket stor risk. Två av dessa områden ligger i Gyttopp och det tredje ligger utanför Striberg. Vidare finns ett flertal områden inom kommunen som tillhör riskklass två, tre och fyra.

Flera av de förorenade områdena är bl.a. påverkade av tidigare gruvdrift och malmhantering eller utgör nedlagda deponier och skjutbanor. Det kan även finnas förorenade områden i kom-

- Potentiellt förorenat område
- Miljöfarlig verksamhet
- Skyfallskarteringen

munen som i dag inte är kända, såsom områden där förorenade massor kan ha använts vid utfyllnad.

Miljöfarliga verksamheter

Med miljöfarlig verksamhet menas användning av mark och vatten, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt innebär utsläpp till mark, vatten eller luft eller annan risk för olägenheter för människors hälsa eller miljön. Miljöfarliga verksamheter regleras i MB.

Miljöfarliga verksamheter delas, beroende på verksamhetsslag och storlek, in i A-, B- och C-anläggningar samt övriga s.k. U-anläggningar. För A-anläggningar krävs tillstånd i miljödomstol, för B-anläggningar krävs tillstånd hos länsstyrelsens miljöprövningsdelegation och C-anläggningar ska anmälas till miljö- och byggnadsnämnden i kommunen.

I Nora kommun finns inga s.k. A-anläggningar. Däremot finns 15 B-anläggningar i kommunen, såsom Nora avloppsreningsverk, Orica Sweden AB och Norab AB. Orica Sweden AB tillverkar kemiska produkter såsom sprängämnen och utgör den största tillståndspliktiga verksamheten i kommunen. Även Norab AB tillverkar kemiska produkter såsom sprängämnen. Verksamheterna utgör även s.k. Seveso-anläggningar, dvs. verksamheter som omfattas av särskilda regler för att förhindra allvarliga kemikalieolyckor.

Dessutom finns ett flertal U-anläggningar i kommunen. Vidare utgör Noeva AB torvtäkt en energitorvtäkt.

Därutöver klassas Hagbydammen som en farlig verksamhet, då ett dammbrott bedöms kunna orsaka allvarliga skador på människor eller miljön.

Gruvhål

I Bergslagen finns rester av gruvindustrin och gruvbrytningen, främst i form av gamla gruvhål. Oskyddade gruvhål utgör en fara för människor och djur. I Nora kommun finns flera hundra gruvhål.

Länsstyrelsen genomförde år 1979 en kartering av gruvhål inom kommunen samt föreslog skyddsåtgärder för de gruvhål som innebar en fara. Vidare genomförde länsstyrelsen år 1984 en översiktlig inventering av oskyddade gruvhål i länet. Inventeringen ledde fram till att många av de gruvhål som bedömdes som mest kritiska åtgärdades genom stängsling.

Åren 1995 och 1996 gjordes uppföljande inventeringar i Nora kommun med syfte att bedöma vilka gruvhål som var i behov av skyddsåtgärder såsom stängsling, reparation och underhåll.

Gruvhål

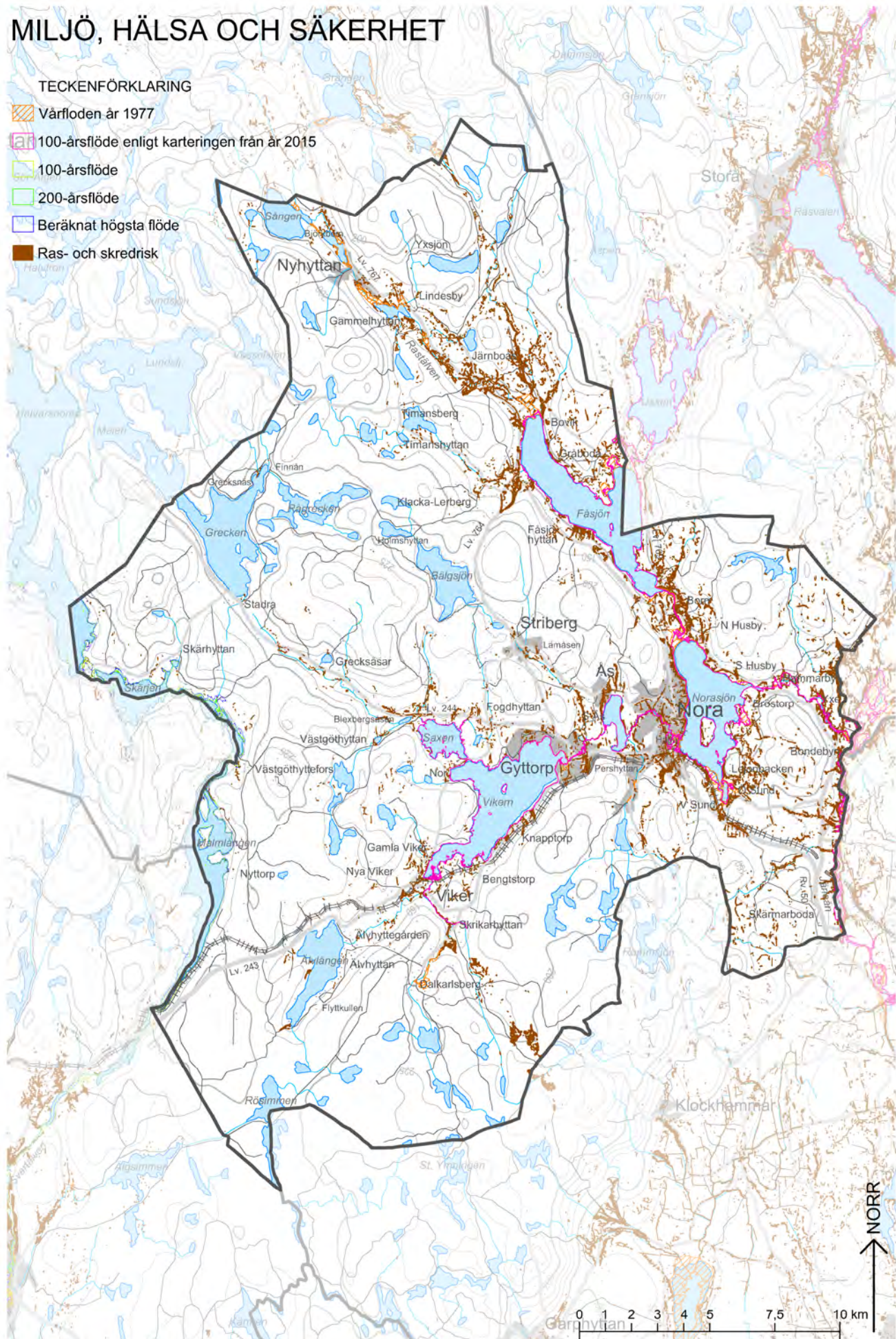
Enligt de uppföljande inventeringarna bör åtgärder vidtas vid många av gruvhålen, såsom reparation av staket och röjning av vegetation. Vid flera gruvhål konstaterades att staket saknades och kring många av dessa bedömdes det därför att staket bör sättas upp.

Klimatförändringar

Människan påverkar atmosfären genom utsläpp av olika s.k. växthusgaser som påverkar jordens klimat. Klimatet håller på att förändras, vilket påverkar och kommer att påverka oss på flera olika sätt. Framför allt handlar det om höjda temperaturer och mer vatten i form av ökad nederbörd. Det handlar också om en ökad frekvens av extrema väderhändelser såsom värmeböljor och skyfall.

Med ett varmare klimat får vi ett minskat behov av energi för uppvärmning samtidigt som kraven ökar på kylning av arbetslokaler, skolor och bostäder, då människors hälsa påverkas påtagligt av högre temperaturer, värmeböljor och torka.

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

Värme ökar påtagligt risken att dö för vissa människor såsom personer som tidigare har vårdats på sjukhus för KOL, psykiska sjukdomar och diabetes. Dessutom är äldre personer mer utsatta än yngre personer. Värmeböljans längd har också stor betydelse för vilka grupper och hur många personer som påverkas.

Vi kommer också att möta en stor utmaning i ett våtare klimat, där vi måste hantera såväl stigan- de havsnivåer som förhöjt utflöde i landets vat- tendrag. Dessa förhållanden kan i sin tur bidra till ökade risker för översvämningar, erosion, ras och skred.

Länsstyrelsen har tagit fram en skyfallskartering för Örebro län. Karteringen visar lokala flödes- vägar och lågpunkter där vatten kan samlas samt flödesriktningen för vattnet. Enligt karte- ringen finns lågpunkter inom stora delar av kom- munen, bl.a. söder om länsväg 244, i Järnboås och på östra sidan av Norasjön.

Karteringen är dock översiktlig och tar bl.a. inte hänsyn till markens infiltrationsförmåga. Vidare finns inte trummor med i karteringen, vilket med- för att lågpunkter kan skapas inom områden där det i verkligheten finns dränering. Karteringen bör därför användas som underlagsmaterial med stor försiktighet.

Översvämningrisk

I Sverige orsakas översvämningar främst av stor vattentillförsel till sjöar och vattendrag från kraftiga regn eller snösmältning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har re- geringens uppdrag att förse landets kommuner och länsstyrelser med översiktliga översväm- ningskarteringar över områden som kan över- svämmas utmed landets vattendrag.

I Nora kommun finns en översiktlig översväm- ningskartering för Gullspångs- och Svartälven från år 2016 som visar de områden som hotas av översvämning när vattenflödena uppnår en viss nivå. Karteringen visar vattnets utbredning för tre olika flöden, ett 100-årsflöde, ett 200-års- flöde och ett beräknat högsta flöde. 100- och 200-årsflödet har klimatanpassats för att mot-

svara förväntade flöden med samma återkomst- tid år 2098. Enligt den översiktliga översväm- ningskarteringen ligger delar av marken längs Svartälven med tillhörande sjöar och biflöden inom riskområde för höga vattenstånd.

Vidare finns en översiktlig dokumentation som visar de områden som översvämmades vid vårfloden år 1977. Den översiktliga doku- mentationen baseras på uppgifter från fastig- hetsägare, flygfotografier och fotografier över översvämmade områden. Den översiktliga do- kumentationen visar vattnets utbredning för flö- dena i vattendragen, vilka vid vårfloden år 1977 var lika höga som eller översteg ett 100-års- flöde. Enligt den översiktliga dokumentationen översvämmades bl.a. delar av Järnboås, Nora stad och Gytterp vid vårfloden år 1977.

Länsstyrelsen i Örebro län har tagit fram en översiktlig översvämningsskartering för Arbogaån från år 2015 som omfattar ett större område än den som MSB har tagit fram. Karteringen visar vattnets utbredning för ett 100-årsflöde. 100-årsflödet har klimatanpassats för att mot- svara förväntade flöden med samma återkomst- tid år 2098. Enligt den översiktliga översväm- ningskarteringen ligger bl.a. delar av Nora stad inom riskområde för höga vattenstånd.

Erosion

Erosion, som är exempel på nednötning i jord- täcket eller i berg, kan bl.a. orsakas av vind, rinnande vatten och vågor. Olika jordarter är olika känsliga för erosion. Jordarter som byggs upp med stora partiklar, såsom grus och sten, är svåreroderade medan finkornigare jordarter, så- som sand och silt, är relativt lätteroderade. De allra finkornigaste jordarterna, lerorna, är dock oftast ganska svåreroderade eftersom de små lerpartiklarna hålls ihop av s.k. kohesionskrafter.

Statens geotekniska institut (SGI) har gjort en översiktlig inventering av havskusterna, vatten- drag och insjöar för erosion. Den översiktliga in- venteringen omfattar endast landets sex största sjöar och större vattendrag. Inventeringen utgår från de erosionskänsliga jordarterna grovsand- finsand, silt, svämsediment och fyllning. Den

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

översiktliga inventeringen omfattar inga vattendrag i Nora kommun.

Enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU) översiktliga jordartskartor utgörs jorden inom kommunen främst av morän och berg. Det finns dock några områden, främst i anslutning till sjöar och vattendrag, som utgörs av erosions-känsliga jordarter.

Ras- och skredrisk

Ras och skred, som är exempel på snabba massrörelser i jordtäcket eller i berg, kan orsaka stora skador dels på mark och byggnader inom det drabbade området samt dels inom det nedanförliggande markområdet där ras- och skredmassorna hamnar.

Länsstyrelsen gjorde år 2013 en översiktlig analys över områden med förutsättningar för ras och skred inom länet, dvs. potentiella ras- och skredområden. Enligt den översiktliga analysen finns ras- och skredrisk främst längs Rastälven, Vasslabäcken, Boviksbäcken och Borsälven samt kring Norasjön och Fåsjön i Nora kommun.

Buller

Buller är alla oönskade ljud. Vanliga källor till buller och höga ljudnivåer är exempelvis väg-, järnvägs- och flygtrafik, industrier, byggnadsarbeten samt skjutbanor. I Nora kommun är det främst vägtrafik och industriverksamhet som alstrar störande buller. De vägar som alstrar mycket buller är främst riksväg 50 och de mest trafikerade länsvägarna.

Vibrationer

Vibrationer från väg- och järnvägstrafik kan orsaka skador på byggnader samt ge upphov till störningar och obehag för människor. Det är dock mycket sällan vibrationer från väg- och järnvägstrafik orsakar skador, som exempelvis sprickor eller sättningar, på normalt grundlagda byggnader. Vibrationer från spårbunden trafik kan dock accelerera åldrandet av konstruktionen. Indikationer finns om att risken för skador på byggnader är mycket liten vid nivåer under 5,0 mm/s. Människor kan dock störas av vibrationer vid avsevärt lägre nivåer. Känslighetsgränsen

är ca 0,1-0,3 mm/s (RMS 10-100 Hz).

Markradon

I den översiktliga markradonutredningen för Nora kommun, från 1990-talet, utgör den största delen av det karterade området i kommunen ett s.k. normalriskområde för markradon. Utredningen är dock mycket översiktlig och den bör därför användas som underlagsmaterial med stor försiktighet.

Transporter av farligt gods

Med farligt gods menas ämnen och produkter med sådana egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom eller annat gods om de inte hanteras rätt under transport. Genom Nora kommun transporteras farligt gods på väg.

För transporter av farligt gods på väg har länsstyrelsen rekommenderat särskilda s.k. transportvägar. Primära transportvägar för farligt gods genom kommunen är riksväg 50 och länsväg 244. Vidare utgör länsväg 243 sekundär transportväg för farligt gods. Inom kommunen utgör länsväg 769, sträckan mellan länsväg 768 och riksväg 50, en vägsträcka där transporter av farligt gods inte får föras.

Elektroniska och magnetiska fält

Kring elektriska ledningar och apparater såsom kraftledningar, järnvägens kontaktledningar samt hushållsmaskiner alstras elektriska och magnetiska fält i någon omfattning. Även trådlös kommunikationsteknik som exempelvis radiovågor från mobiltelefoner och basstationer för mobiltelesystem, master, ger upphov till elektriska och magnetiska fält. Diskussioner om hälsoeffekter gäller främst magnetfälten som är svårast att avskärma. Magnetfältets styrka minskar med avståndet och ökar med strömstyrkan.

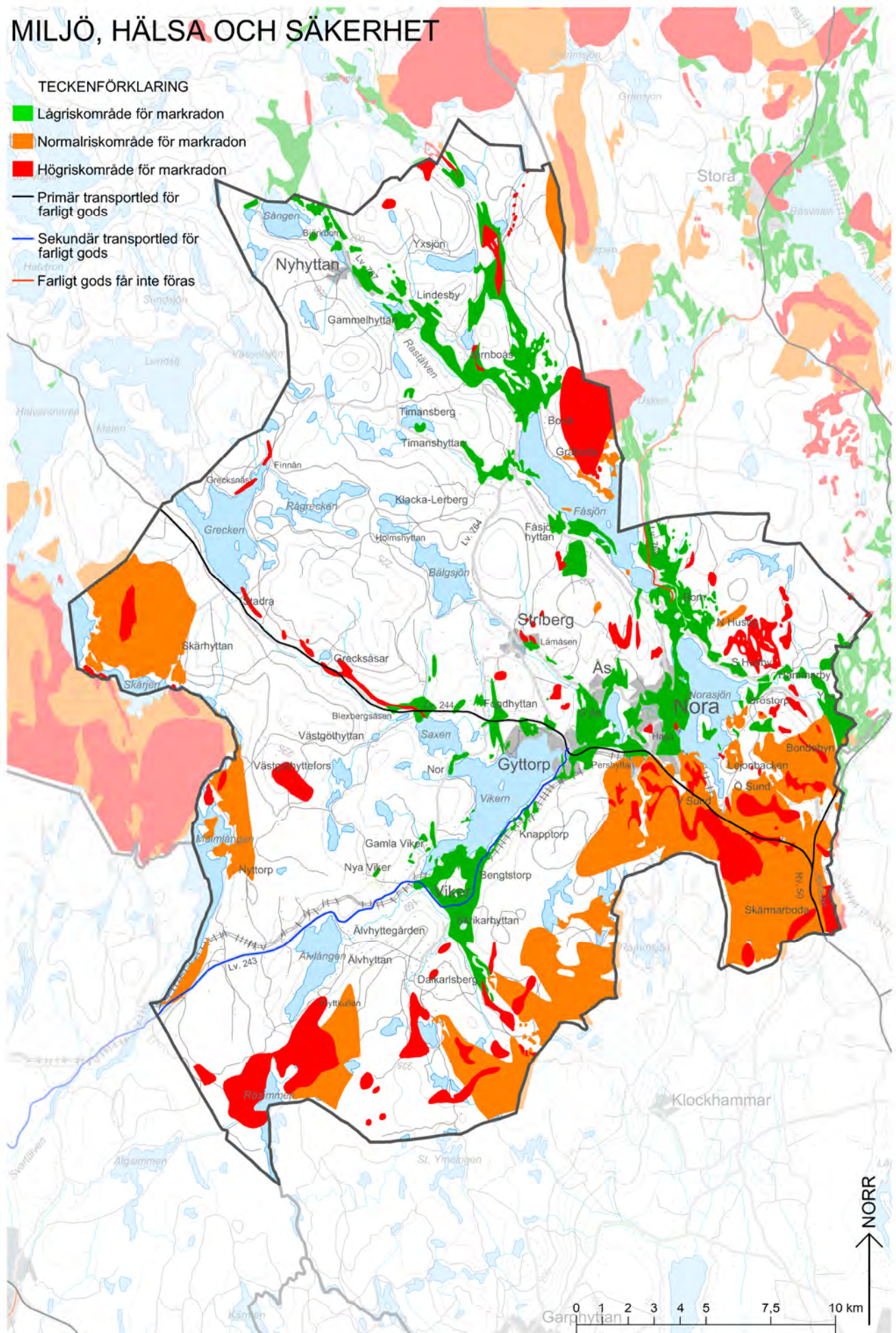
Utifrån elsäkerhetssynpunkt finns dessutom behov av skyddsavstånd mellan spänningsförande ledningar och olika verksamheter.

Djurhållning

Olika former av djurhållning kan ge upphov till störningar i form av lukt, flugor, damning, buller från bl.a. fläktar och risken för spridning av

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

allergener. Hästallergener anses särskilt starka varför s.k. hästgårdar nära bostadsområden kan behöva hanteras med särskild hänsyn.

I kommunen finns drygt nittio hästgårdar och jordbruk med djurbesättningar.

Djurhållning

Skyddsavstånd

Skyddsavstånd används för att säkerställa en god och säker miljö för exempelvis bostadsbebyggelse, men även för att verksamheter ska kunna bedrivas utan att medföra olägenheter för omgivningen.

I Nyttorps, Pershyttans och Gyttorps industriområden finns olika typer av industrier, bl.a. företag som tillverkar kemiska produkter och hanterar stålprodukter. Riskerna inom de befintliga industrierna varierar mycket och därför även behovet av skyddsavstånd.

Även fjärrvärmecentralen i Nora stad, kommunens fyra avloppsreningsverk och drivmedelsanläggningarna i Nora stad utgör risker och berörs av skyddsavstånd.

Räddningstjänsten

Räddningstjänstens möjligheter att rädda liv, egendom och miljö beror bl.a. på insatstiden, dvs. tiden från det att ett larm kommer in till stationen till dess räddningsarbetet kan påbörjas. Vilken insatstid som krävs bestäms av den bebyggelse som finns inom det aktuella området. Omvänt kan även insatstiden styra utformningen av bebyggelsen.

Nora kommun ingår i Nerikes Brandkår som är ett samarbete mellan Nora, Lindesbergs, Örebro, Kumla, Hallsbergs, Lekebergs, Laxå och Askersunds kommuner. Insatstiderna är relativt korta inom hela kommunen.

Vid utrymning där räddningstjänstens utrustning utgör den alternativa utrymningsvägen, via exempelvis ett fönster eller en balkong, ska hänsyn tas till vad den berörda räddningstjänsten har för utrustning. Nerikes Brandkårs utrustning klarar utrymning på högst ca elva meter över mark, dvs. högst ca fyra våningar, i enlighet med krav ställda i Boverkets byggregler.

Övergödning

Övergödning orsakas av för höga halter av kväve och fosfor i mark eller vatten. Dessa näringsämnen kan hamna i miljön via utsläpp till luft av exempelvis kväveoxider från biltrafik, sjöfart och kraftverk. Andra orsaker till övergödning är läckage från jordbruket samt utsläpp från avloppsreningsverk och industrier. Ämnena förs i sin tur med vattendrag till sjöar och hav.

Övergödning leder till syrebrist, igenväxning, algblooming och ofta även till minskad biologisk mångfald. I Nora kommun finns problem med övergödning i Norasjön.

Norasjön

Försurning

Mark, grundvatten, sjöar och vattendrag blir försurade om de utsätts för ett stort nedfall av svavel- och kväveoxider eller ammoniak utan att samtidigt ha tillräckligt stor naturlig förmåga att

neutralisera de syror som bildas. Försurningen påverkar den biologiska mångfalden, främst i sjöar och vattendrag. Försurande ämnen skadar även olika material vilket kan leda till skador på exempelvis byggnader, konstverk och fornlämningar. Förutom skador på material kan människors hälsa påverkas genom att skadliga metaller kommer i omlopp via till exempel grundvattnet.

I Nora kommun finns problem med försurning i sjöarna Rågrecken, Rösimmen och Stora Ymningen samt i vattendragen Finnån, Hyttebäcken, Imälven, Mogruvälven, Smygarebäcken, Sågsnårsälven, Torpälven-Stråsjöbäcken och Vasslabäcken.

Närmare ett trettiotal sjöar och vattendrag kalkas regelbundet för att motverka att försurning uppstår eller minska försurningspåverkan.

ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORA KOMMUN

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

